БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй ОБЛАСТНОЙ БА ГОРОДСКОЙ КОМИТЕДҮҮДЭЙ, БУРЯТ-МОНГОЛОЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ОРГАН.

№ 125 (6054) | 1950 оной июнинн 21, среда | Сэн 20 мүнгэн

СССР-эй Верховно Соведэй заседанинууд

Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй 1950 оной июниин 19-эй хамтын заседани тухай

Информационно мэдээсэл

Июниин 19-дэ, үдэшын 7 часта, Кремльдэ, Кремлёвско Ехэ Ордон соо Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй хамтын заседани болобо.

Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **М. А. Яснов** Түрүүлэгшээр байба.

СССР-эй Верховно Совет СССР-эй Верховно Соведэй Президиумые һунгажа эхилбэ.

Союзай Соведэй Старейшинын Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй Старейшинын Соведэй нэрэһээ үгэ хэлэһэн депутат **Л. Г. Мельниковэй** дурадхалаар СССР-эй Верховно Совет хадаа СССР-эй Верховно Соведэй Президиумые нимэ составтайгаар нэгэн һаналаар һунгаа гэбэл:

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ — **Шверник** Николай Михайлович—РСФСР-эй Свердловско округһоо депутат.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын Орлогшонор:

Тарасов Михаил Петрович — РСФСР-эй Уфимска округһоо депутат.

Гречуха Михаил Сергеевич—Украинска ССР-эй Бережанска округһоо депутат.

Козлов Василий Иванович—Белорусска ССР-эй Слуцка округһоо депутат.

Рашидов Шараф — Узбекскэ ССР-эй Джизакска округһоо депутат.

Керимбаев Даниял — Казахска ССР-эй Павлодарска округһоо депутат.

Гогуа Василий Барнабович — Грузинска ССР-эй Батумска округһоо депутат.

Гейдаров Назар Гейдар оглы—Азербайджанска ССР-эй Сабирабадска округһоо депутат.

Палецкис Юстас Игнович— Литовско ССР-эй Тельшяйска округһоо депутат.

Бровко Федор Григорьевич — Молдавска ССР-эй Бельцкэ городской округһоо депутат.

Кирхенштейн Август Мартынович—Латвийска ССР-эй Цосисска округһоо депутат.

Кулатов Турабай — Киргизскэ ССР-эй Узгенскэ округһоо депутат:

Додхудоев Назаршо—Таджикска ССР-эй Мургавска округһоо депутат.

Папян Мацак Петросович—Армянска ССР-эй Степанаванска округһоо депутат.

Сарыев Акмамед — Туркменскэ ССР-эй Кагановичска округһоо депутат.

Якобсон Август Михкелевич — Эстонско ССР-эй Лянескэ округһоо депутат.

Куусинен Отто Вильгельмович—Карело-Финскэ ССР-эй Куркийокско округһоо депутат.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь — **Горкин** Александр Федорович — Чувашска АССР-эй Канашска округһоо депутат.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүд:

Андрианов Василий Михайлович —Ленинград городой Невскэ округһоо депутат.

Багиров Мир-Джафар Аббасович—Азербайджанска ССР-эй Бакинска-Сталинска округһоо депутат.

Буденный Семён Михайлович—Украинска ССР-эй Шепетовско округһоо депутат.

Вагапов Сабир Ахмедьянович—Башкирска АССР-эй Дуванска округһоо депутат.

Даниялов Абдурахман Даниялович—Дагестанска АССР-эй Буйнакска округһоо депутат.

Калнберзин Ян Эдуардович — Латвийска ССР-эй Рижскэ городской округһоо депутат.

Кузнецов Василий Васильевич—РСФСР-эй Сталинградска округһоо депутат.

Лебедева Зинаида Александровна—Москва городой Сокольническо округһоо депутат.

Мельников Леонид Георгиевич —Украинска ССР-эй Киевскэ-Ленинскэ округһоо депутат.

Муратов Зиннят Ибетович—Татарска АССР-эй Казанска худөөгэй округһоо депутат.

Пономаренко Пантелеймон Кондратьевич—Белорусска ССР-эй Минскэ худөөгэй округһоо депутат.

Суслов Михаил Андреевич—Саратовска областиин Саратовско-Ленинскэ округһоо депутат.

Федорова Зинаида Тихоновна—Кировскэ областиин Малмыжска округһоо депутат.

Хрущев Никита Сергеевич — Москва городой Калининска округһоо депутат.

Шкирятов Матвей Федорович—РСФСР-эй Тульско-Рязанска округһоо депутат.

СССР-эй Верховно Совет СССР-эй Правительствые—СССР-эй Министрнүүдэй Соведые байгуулха тухай асуудалые хаража үзэбэ.

Депутат **Н. С. Хрущевой** дурадхалаар СССР-эй Верховно Совет иимэ тогтоолые нэгэн һаналаар абаба:

«Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Соведэй тогтоохонь хадаа:

1. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ажал-ябуулгые һайшааха.

2. Гүрэнөө ударидаха уялгануудаа саашадаашье дүүргэжэ байхыень Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха».

Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй абаһан шиидхэбэринүүдэй ёһоор, СССР-эй Верховно Совет эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэдэлхэйн Конгрессэй Саг үргэлжын Комитедэй хандалгые хаража үзэбэ. Энэ асуудал тушаа депутат **В. В. Кузнецов** мэдээсэл хэбэ.

Депутат **В. В. Кузнецовой** мэдээсэл тушаа үгэ хэлээ гэбэл: депутат **Греков Б. Д.** (РСФСР-эй Ростовско округ), депутат **Корнейчук А. Е.** (Украинска ССР-эй Киевскэ худөөгэй округ), депутат **Несмеянов А. Н.** (Москва городой Советскэ округ), депутат **Абзалон-Саксе А. О.** (Латвийска ССР-эй Мадонско округ), депутат **Тихонов Н. С.** (Ленинград городой Дзержинскэ округ).

СССР-эй Верховно Совет эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын Комитедэй хандалгатай дашарамдуулан Мэдүүлгые нэгэн һаналаар абана.

Сессиин хэлсэхэ зүйл дүүрэбэ. Түрүүлэгшээр байһан Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **М. А. Яснов** СССР-эй Верховно Соведэй 1-дэхи сессиие хаагдаһан дээрэ тоолоно.

КОЛХОЗ БҮРИДЭ—ҮБҺЭ ХУРЯАЛГЫН ТҮСЭБ

Колхозно ниитын адуу малай тоо толгойн олошорхо тудам үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ улам ехэ болоно. Республикын олонхи колхозуудта малажалай ургалтаһаа тэжээл үйлэдбэрилгын гээгдэһэн ябадалые хараадаа абажа, мүнөө жэлдэ сабшалангые али болохоор үргэдхэхэ, тэрэниие гүйсэд ашаглаха шухала. Тэрэ зорилгоор, колхоз бүхэн бии байгаа арга боломжонуудаа бараниень хараадаа абажа, үбһэ хуряалгын ба силос даралгын түсэб зохёохо ёһотой. Хүдөө ажахын хүдэлмэринүүдые имагтал зүбөөр түсэблөөд, тэдэнэй бэелүүлэгдэхэ ябадалые, һайнаар эмхидхэһэн колхозууд ямаршье кампанинуудые саг болзор соонь, эрхим шанартайгаар үнгэргэдэг байна.

Урда жэлнүүдэй хүдэлмэриин дүнгүүд дээрэһээ харахада, республикын зарим колхозууд үбһэ хуряалгын түсэбые буруугаар зохёоһон шалтагаанһаа энэ хүдэлмэриие унжагайруулһан, эсэстээ нилээд ехэ талмайн ногоое сабшангүй үлөөжэ, узуур дээрэнь хагдарааһан байха юм. Жэшээлхэдэ, Яруунын аймагай олонхи колхозууд үбһэ хуряалгын түсэб зохёолгодо харюусалгагүйгөөр хандаһан байгаа. Тэрэнэй эсэстэ түсэбүүд соонь энэ хүдэлмэриин болзорнууд хэмһээ гадуур унжагайруулагдаһан, мүн ажалай нормонууд ба түлбэринүүдэй гуримууд эбдэгдэһэн баримтанууд үзэгдөө һэн. Тэрэшэлэн Иволгын аймагай зарим колхозууд үбһэ хуряалгын түсэб зохёолгодо хайша хэрэгээр хандажа, адуу малдаа тэжээлэй бата бэхи база байгуулха хэрэгтэ бүхы арга боломжонуудаа гүйсэд хэрэглэжэ шадангүй, хэдэн олон гектар талмайн ногоое сабшангүйнгөөр узуур дээрэнь орхиһон байгаа. Тэрэнэй эсэстэ энэ аймагай колхозууд 1949—50 онуудай үбэлжэлгын үедэ үбһэ тэжээлээр дутажа, малаа олоор турааһан, мүн хорооһон байха юм.

XVI областной партийна конференциин шиидхэбэриин ёһоор, республикын колхозууд 1950 ондо үбһэ ногооной ургаса ба валова суглуулгые 1940 оной хэмжээнһээ үлүү гаргаха зорилготой. Энээниие бэелүүлхын тулада колхоз бүхэн өөрынгөө эрхэ байдалай онсо илгаае ба арга боломжонуудые һайса хаража зохёогдоһон, үбһэ хуряалгын түсэбтэй байха зэргэтэй. Манай газетын мүнөөдэрэй номерто толилогдоһон Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин түсэб энээндэ жэшээ боложо үгэнэ.

Карл Марксын нэрэмжэтэ артель ажал хэжэ шадаха колхознигуудайнгаа 80 процентые үбһэ хуряалга ба силос даралгада элсүүлхээр түсэблөө. Энэ хүдэлмэридэ эхэнэрнүүдые олоор хабаадуулхын зорилгоор хүүгэдэй ясли эмхидхэхэ юм. Тарянажалай ба малажалайнь бригадануудһаа, МТС-эй тракторна бригадаһаа гадна, эндэ административно-ажахын 19 хүдэлмэрилэгшэдһөө бүридэһэн тусгаар бригада үбһэ хуряалга дээрэ хүдэлмэрилхэ байна. Тэдэ бригадануудта түсэбэй ёһоор сабшалангай газар тушаагдаһан, үбһэ абаха даалгабаринууд үгтэһэн байна.

Тэрэшэлэн тус колхозой түсэб соо үбһэ хуряалгада ябаха колхознигуудай ажалай түлөөһэн ба нормонууд шэнээр харагдажа зохёогдоо, түрүүшүүлые урмашуулха хэмжээнүүд хараалагдаа. Энэ хадаа үбһэ хуряалга дээрэ үйлэдбэриин бүтээсэ болон хүдэлмэриин шанарые улам бүри дээшэлүүлхэ арга олгохо байна.

Үбһэ хуряалгын ба силос даралгын хүдэлмэринүүдэй түсэб зохёолгодонь хүдөө ажахын мэргэжэлтэд колхозуудта туһалжа, өөһэдынгөө сэхэ үүргые дүүргэхэ ёһотой. Хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй заатагүй хабаадалгатайгаар зохёогдоһон үбһэ хуряалгын түсэбые артелиин гэшүүдэй хамтын суглаан дээрэ табижа, колхознигуудаар баталуулха шухала. Түсэб зохёоходоо үбһэ сабшаха, тармажа бухаллаха болзорнуудые унжагайруулжа огто болохогүй. Мүн үбһэ сабшалга ба һурилэлгын хоорондо забһар гаргахагүйе бодомжолон түсэбөө зохёохо хэрэгтэй. Тиин, колхоз бүхэн үбһэ хуряалгада түсэбөөр хараалагдаһанай ёһоор хүдэлмэришэ хүсэеэ сабшалан дээрэ гүйсэд гаргажа, энэ хүдэлмэриие болзор соонь, эрхим шанартайгаар дүүргэжэ шадаха байна.

«Энэ жэлдэ үбһэ хуряалга ба тэжээл силосовалгын хүдэлмэринүүдые саг болзор соонь, эмхитэйгээр үнгэргэжэ, тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө дүүргэхэ ба ниитын малажалда бүрин хүрэхөөр хэмжээнэй тэжээлэй шухала запас колхоз, совхоз бүридэ байгуулха ябадал хангаха» гэжэ 1950 ондо ургаса хуряалга ба хүдөө ажахын продуктнуудай бэлэдхэлнүүдые үнгэргэхэ тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоол соо хэлэгдэнэ.

Нютагуудтахи партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай зорилго хадаа парти ба правительствоор табигдаһан энэ эрилтые бэелүүлэн, үбһэ хуряалгын түсэб зүбөөр зохёолгодонь колхоз бүридэ туһалжа, тэрэнэй саашанхи дүүргэлтые хинан шалгаха, эмхидхэхэ ябадал болоно.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Социалистическэ Ажалай Геройнууд Багирова Басти Масим кызы ба Гасанова Шамама Махмудалы кызы гэгшэдые „Хадуур ба Балта" гэжэ хоёрдохи алтан медаляар шагнаха тухай

Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгоһонһоо хойшо үнгэрһэн 3 жэл соо хүдөө ажахыда үндэр показательнуудые туйлажа, Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэдэ хүртэхэ эрхэтэй болоһон Социалистическэ Ажалай Геройнуудта СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1949 оной мартын 3-ай Указтай зохилдуулан, **«Хадуур ба Балта»** гэжэ хоёрдохи алтан медаляар шагнаха гэбэл:

1. **Багирова** Басти Масим кызые —Азербайджанска ССР-эй Касум Исмайновска районой Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой звеньевой, хлопогой ургасые 1947 ондо 5 гектар талмай дээрэ гектар бүриһөө 111,2 центнер, 1948 ондо 6.5 гектар талмай дээрэ га бүриин 90,7 центнер ба 1949 ондо 6 гектар талмай дээрэ тус бүриин 100 центнер туйлаһан.

2. **Гасанова** Шамама Махмудалы кызы—Азербайджанска ССР-эй Карячинска районой «1 Мая» колхозой звеньевой, хлопогой ургасые 1947 ондо 5 гектар талмай дээрэ гектар бүриһөө 94,1 центнер, 1948 ондо 6 гектар талмай дээрэ га бүриин 88,5 центнер ба 1949 ондо 7 гектар талмай дээрэ га бүриин 76,2 центнер абаһан.

Социалистическэ Ажалай Геройнууд **Багирова** Басти Масим кызы ба **Гасанова** Шамама Махмудалы кызы гэгшэдэй ажалай габьяануудые тэмдэглэн, шагнагдагшадай бронзово бюстнүүдые зохихо бэшэгтэйгээр хэжэ, Геройнуудай түрэһэн нютагтань постаментнүүд дээрэ табиха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
Н. ШВЕРНИК.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
А. ГОРКИН.

Москва, Кремль. 1950 оной июниин 17.

Депутат Н. С. ХРУЩЕВОЙ үгэ

Нүхэд депутадууд! СССР-эй Верховно Соведэй үзэмжэдэ Старейшинын Соведэй даалгабаряар иимэ дурадхал оруулнаб.

«Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Соведэй тогтоохонь хадаа:

1. ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй ажал-ябуулгые һайшааха **(нэрьемэ, удаан үргэлжэлһэн альгаташалганууд).**

2. Гүрэнөө хүтэлхэ уялгануудаа саашадаашье дүүргэжэ байхыень Советскэ Социалистическэ Республикануудай Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха **(нэрьемэ удаан үргэлжэлһэн альгаташалганууд. Бултадаа бодоно: Зал сооһоо: «Агууехэ Сталинда алдар соло!» гэһэн хашхаралдаанууд).**

Нүхэд депутадууд! Энэ дурадхал хадаа Верховно Соведэй депутадуудаар нэгэн һаналтайгаар хүлеэгдэн абтаха ба бүхы советскэ арадаар һайшаагдаха байһандань бидэнэр этигэнэбди. **(Нэрьемэ альгаташалганууд).**

Советскэ Союзай Правительство болбол гүрэнөө хүтэлхэ уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэжэ, энээнэй урдахи өөрынгөө бүхы ажал-ябуулгаар, Эхэ орондоо үнэн сэхээр алба хэлгээрээ бүгэдэниитын һайшаал ба советскэ арадай баясхалан хүлеэжэ байна. **(Альгаташалганууд).** Большевистскэ парти ба Советскэ Правительство хадаа арадай интересүүдые юунһээшье үлүүгээр харадаг гэжэ манай ороной хүдэлмэришэд, таряашад болон интеллигенци олон жэлэй дүй дүршэл дээрэһээ хаража этигэбэ. **(Альгаташалганууд).**

Манай арад коммунистическэ партиин ба советскэ правительствын хүтэлбэри доро ябажа, коммунизм байгуулха хэрэгтээ дайнай **хойто тээхи үедэ шэнэ гайхамшагта илалтануудые туйлаа. Манай орон дайнай хойто тээхи бэрхэшээлнүүдые өөрынгөө хүсэнүүдээр амжалтатай һайнаар дабажа гараад, арадай ажахые хүгжөөлгын дайнай урда тээхи хэмжээндэ хүрэһэн тэды бэшэ, харин промышленностиин, хүдөө ажахын ба культурын шэнэ хүсэтэ дэбжэлтые хангаба. (Альгаташалганууд).**

Арадай ажахын ургалтын үндэһэ һуури дээрэ ажалшадай материальна тэниглэн байдал хэлбэришэгүйгөөр ургана. Советскэ Правительство болбол үргэн хэрэглэлэй эд товарнуудай үйлэдбэрилгые таһалгаряагүйгөөр дээшэлүүлхэ, үнэ сэнгүүдые саг үргэлжэ химдаруулха политика бэелүүлнэ. Хүдэлмэришэд, таряашад ба интеллигенциин ажабайдал жэлһээ жэлдэ улам бүри шанга шадалтай ба культурна боложо байна.

Манай Эхэ ороной эдэ айхабтар ехэ амжалтанууд хадаа советскэ хүнүүдэй, Советскэ Союзай ахадүү бүхы республиконуудай шэн габьяата ажалай аша үрэ, коммунистическэ парти ба Советскэ Правительствын сэсэн мэргэн хүтэлбэриин аша үрэ мүн.

Коммунистическэ парти болбол промышленность ба транспортын хэлбэришэгүй дэбжэлтын түлөө, социалистическэ хүдөө ажахын саашанхи хүгжэлтын, колхозууд, МТС-үүд болон совхозуудые бүхэжүүлхын түлөө, советскэ арадай ажабайдалай материальна болон культурна хэмжээе дээшэлүүлхын түлөө мүн саашадаашье тэмсэхэ байна гэжэ һунгагшадта хандаһан өөрынгөө Хандалга соо **партиин Центральна Комитет мэдүүлһэн байгаа.**

Советскэ Правительство хадаа партиин табиһан зорилгонуудые дүүргэхын түлөө шадабаритайгаар ба хэлбэришэгүй сэхээр тэмсэнэ гэжэ манай ороной бүхы ажалшад ажабайдалайнгаа дүй дүршэл дээрэһээ хараба. Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Министрнүүдэй Совет манай советскэ Эхэ ороной экономикын ба культурын шэнэ бадаралтые болон ажалшадай материальна тэниглэн байдалай дэбжэлтые туйлаха байһандань бидэнэр этигэнэбди.

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай 1950 ондо Верховно Соведээр баталагдаһан Гүрэнэй бюджет болбол манай социалистическэ Эхэ ороной арадай ажахын шэнэ дэбжэлтые болон хүсэ шадалайнь бэхижэлтые хангаха байна. СССР-эй Верховно Соведээр баталан абтаһан Гүрэнэй бюджет тухай Хуули хадаа советскэ арадаар һайшаагдаха байһаниинь лабтай, юундэб гэхэдэ, тэрэ болбол Советскэ Союзай бүхы республикануудай ажахы болон культурын хүгжэлтын, советскэ хүнүүдэй материальна тэниглэн байдалай хэлбэришэгүйгөөр саашадаа дэбжэлгын интересүүдтэй тааралдана.

Советскэ арад болбол Советскэ Правительствын гадаадын политикые нэгэн һаналтайгаар һайшаана. Арадуудай хоорондын эб найрамдалай ба хани барисаанай энэ хэлбэришэгүй сэхэ политика хадаа бүхы прогрессивнэ хүн түрэлтэнэй зүгһөө айхабтар ехэ дэмжэлгэ хүлеэдэг байна. Советскэ Союзай Правительство хадаа мүн саашадаашье эб найрамдалые ба**та сэхээр сахижа байха байһандань бидэнэр этигэнэбди.**

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ажал-ябуулгые һайшааха ба гүрэнөө хүтэлхэ уялгануудаа мүн саашадаашье дүүргэжэ байха тухайнь оруулагдаһан дурадхалые баталхын түлөө бидэнэр бултадаа туйлай ехэ ханамжатайгаар голосовалха байнабди.

Энэ дурадхалые баталхадаа бидэнэр болбол советскэ арадай аша туһада шэнэ амжалтануудые болон үрэ түгэс ажал-ябуулгые Советскэ Союзай Правительствода ба Правительствые толгойлогшо нүхэр Сталинда нэгэн һаналтайгаар хүсэнэбди (нэрьемэ, үни удаан үргэлжэлһэн альгаташалганууд. Бултадаа хүл дээрээ бодоно).

Манай Эхэ ороной ажалшад большевистскэ партиин хүтэлбэри доро ябажа бүхэдэлхэйн-түүхэтэ илалтануудые туйлаа. Советскэ арад социалистическэ общество байгуулаад, урагшаа, коммунизмын замаар амжалта түгэсөөр дабшажа ябана. Бидэнэр энэ замаар этигэлтэй найдамтайгаар ябажа ябанабди, тиин үдэрһөө үдэртэ улам олон шэнэ амжалтануудые туйлахабди, юундэб гэхэдэ, Маркс— Энгельс — Ленин — Сталинай бүгэдые илагша агууехэ идеянүүд манай замые туяатуулна.

Советскэ арад ленинизмын туг доро, большевистскэ партиин шалгарһан хүтэлбэри доро, гениальна вождь ба багша—агууехэ Сталинай сэсэн мэргэн ударидалга доро коммунизмын шэнэ илалтанууд тээшэ бата сэхээр ябаха байна. (Бултадаа бодоно. Нэрьемэ, үни удаан үргэлжэлһэн альгаташалганууд).

СССР-эй Верховно Соведэй мэдүүлгэ

Г-н И. Фаржын түрүүлэлгэ доро эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын Комитедэй делегациие СССР-эй Верховно Соведтэ угтажа абаһан тухай ба атомна зэбсэг хорихо, энэ хорилтые сахиха ябадалда уласхоорондын хатуу хиналтые тогтоохо ба агрессиин болон хүнүүдые олоор хюдалгын энэ зэбсэгые түрүүлэн хэрэглэһэн правительствые сэрэгэй гэмтэн гэжэ соносхохые уряалһан Саг үргэлжын комитедэй Стокгольмско сессиин уряа тухай депутат **В. В. Кузнецовой** мэдээсэлые соносоод, СССР-эй Верховно Совет Саг үргэлжын Комитедэй дурадхалнуудые һайшааһан тухайгаа нэгэн һаналаар мэдүүлнэ. **(Альгаташалганууд).**

Эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэдэлхэйн Конгрессэй Саг үргэлжын Комитедэй эдэ дурадхалнуудынь бүхы арадуудай шухала эрилтэнүүдтэ ба бүхы дэлхэй дээрэ бата бэхи ба удаан сагай эб найрамдал тогтоохо гэһэн тэдэнэй эрмэлзэлгэдэ бүрин харюусана.

Эб найрамдал тээшэ советскэ арадай хэлбэришэгүй дура зоригые мэдүүлэн, СССР-эй Верховно Совет эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын Комитедэй дурадхалнуудые бэелүүлхэ талаар шухала арга хэмжээнүүдые зохёон гүйсэдхэхэ хэрэгтэ бусад гүрэнүүдэй хуули гаргалгын органуудтай харилсан ажаллахаар бэлэн байһан тухайгаа мэдүүлнэ.

Арадуудай хоорондохи хани харилсаа ба эб найрамдалай түлөө саг үргэлжэ тэмсэдэг Советскэ Правительство хадаа арадуудай хоорондохи эб найрамдалай ба хани барисаанай харилсаануудай энэ политикые саашадаашье бата зоригтойгоор ябуулха, бүгэдэниитын эб найрамдал болон уласхоорондын аюулгүй байха ябадалые хангахын тула Нэгэдэмэл Нацануудай Организацяар дамжуулан шухала хэмжээнүүдые уридшалан абаха ба бусад бүхы аргануудые ашаглаха байха бэзэ гэжэ СССР-эй Верховно Совет этигэн найдана.

Гэхэтэй хамта СССР-эй Верховно Совет хадаа эб найрамдалай тала баригшадай хүдэлөөн, нэн түрүүндэ эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын Комитедэй Стокгольмско уряа бүхы советскэ арадай нэгэн һаналта дэмжэлгые абаха байха гэжэ найдана. (Нэрьемэ альгаташалганууд).

Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй хамтын заседани

Июнниин 19-дэ, үдэшын 7 часта, Кремлевско Ехэ Ордон соо Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй хамтын заседани нээгдэбэ.

Зал соо олон тоото айлшад — московско фабрикануудай ба заводуудай стахановецууд, наукын, гэгээрэлэй, искусствын ба литературын ажал-ябуулагшад, Советскэ Армиин генералнууд ба офицернууд байлсана. Дипломатическа ложонуудта, советскэ ба харин хэблэлэй ложонуудта олон хүнүүд һууна.

Түрүүлэгшын столой саада тээ —Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ депутат М. А. Яснов, Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэ **Ж. Шаяхметов**, палатануудай Түрүүлэгшэнэрэй Орлогшонор депутадууд **А. И. Кириченко, Т. М. Зуева, А. Ю. Снечкус, А. И. Ниязов, М. Т. Якубов, М. В. Зимянин, Т. М. Матнашвили** гэгшэд. Правительственна ложонуудта һууна. Нүхэд **В. М. Молотов, Г. М. Маленков, Л. П. Берия, К. Е. Ворошилов, Л. М. Каганович, А. И. Микоян, А. А. Андреев, Н. С. Хрущев, Н. А. Булганин, А. Н. Косыгин, Н. М. Шверник, М. А. Суслов, П. К. Пономаренко, М. Ф. Шкирятов** гэгшэдэй ерэхэдэнь депутадууд ба айлшад үни удаан үргэлжэлһэн альгаташалганууд угтана.

Түрүүлэгшээр һууһан—Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **М. А. Яснов** болбол зүбшэн хэлсэхэ зүйлдэ—СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй һунгаха тухай асуудал байна гэжэ мэдээсэнэ.

Депутат **Л. Г. Мельниковто** үгэ үгтэнэ.

Депутат Мельников болбол Союзай Соведэй Старейшинын Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй Старейшинын Соведэй даалгабаряар, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй состав тухай дурадхал оруулна.

Депутадууд нэгэн һаналтайгаар үни, удаа үргэлжэлһэн альгаташалган доро, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшээр депутат Н. М. Шверниг һунгаба. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын Орлогшонороор депутадууд М. П. Тарасов, М. С. Гречуха, В. И. Козлов, Ш. Рашидов, Д. Керимбаев, В. Б. Гогуа, Н. Г. Гейдаров, Ю. И. Палецкис, Ф. Г. Бровко, А. М. Кирхенштейн, Т. Кулатов, Н. Додхудоев, М. П. Папян, А. Сарыев, А. М. Якобсон, О. В. Куусинен гэгшэд нэгэн дуугаар һунгагдана. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретаряар А. Ф. Горкин һунгагдаба.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүдээр В. М. Андриянов, М. А. Багиров, С. М. Буденный, С. А. Багапов, А. Д. Даниялов, Я. Э. Калнберзин, В. В. Кузнецов, З. А. Лебедева, Л. Г. Мельников, З. И. Муратов, П. К. Пономаренко, М. А. Суслов, З. Т. Федорова, Н. С. Хрущев, М. Ф. Шкирятов гэгшэд нэгэн дуугаар һунгагдаба. Голосованиин һүүлээр зал соо байһан бүхы депутадууд ба айлшад хадаа СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй шэнээр һунгагдаһан составые үни удаан үргэлжэлһэн альгаташалгануудаар һайшаана.

Удаань сесси болбол зүбшэн хэлсэхэ зүйлнүүдэй удаадахи асуудалда—Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Правительствые байгуулгада ороно.

Депутат **Н. С. Хрущевто** үгэ үгтэнэ.

— Нүхэд депутадууд! Старейшинын Соведэй даалгабаряар сессиин үзэмжэдэ иимэ дурадхал оруулнаб:

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Соведэй тогтоохонь хадаа:

1. ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй ажал-ябуулгые һайшааха.

2. Гүрэнөө хүтэлхэ уялгануудаа саашадаашье дүүргэжэ байхыень Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха.

Эдэ үгэнүүдые суглараад байгшад нэрьемэ, үни удаан үргэлжэлһэн альгаташалгануудаар угтана. Бултадаа хүл дээрээ бодоно. «Агуу ехэ Сталинда—алдар соло!» гэһэн хашхаралдаанууд зал соо зэдэлнэ. Правительствые толгойлогшо—советскэ арадай агуу ехэ вождиин хүндэлэлдэ болоһон оваци хэдэн минутын турша соо үргэлжэлнэ.

— Советскэ Союзай Правительство болбол гүрэнөө хүтэлхэ уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэжэ, энээнэй урдахи өөрынгөө бүхы ажал-ябуулгаар,—гэжэ нүхэр Хрущев үргэлжэлүүлнэ,—Эхэ оронһоо үнэн сэхээр алба хэлгээрээ бүгэдэниитын һайшаал ба советскэ арадай баясхалан хүлеэжэ байна. (Үни удаан үргэлжэлһэн альгаташалганууд).

Советскэ арад, гэжэ нүхэр Хрущев үгэлөө эсэстэ хэлэнэ, социалистическэ общество байгуулаад, урагшаа, коммунизмын замаар амжалта түгэсөөр дабшажа ябана. Бидэнэр энэ замаар этигэлтэй, найдамтайгаар ябажа ябанабди, тиин үдэрһөө үдэртэ улам олон шэнэ амжалтануудые туйлахабди, юундэб гэхэдэ Маркс — Энгельс — Ленин — Сталинай бүгэдые илагша агуу ехэ идеянууд манай замые туяатуулна.

Депутат Хрущевой дурадхал нэгэн дуугаар, угаа ехэ дэбжэлтэтэйгээр баталан абтана. Советскэ арадай түүхэтэ илалтануудые агуу ехэ эмхидхэгшэ ба зоригжуулагша нүхэр И. В. Сталинай хүндэлэлдэ зал соо нэрьемэ оваци боложо үргэдэнэ.

Депутадууд болбол эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын комитедэй делегаци СССР-эй Верховно Соведтэ хүлеэн абаһан тухай мэдээсэлые дуулаха болсно гэжэ Түрүүлэгшэ хэлэбэ.

Депутат **В. В. Кузнецовто** үгэ үгтэнэ.

Эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын комитет болбол эб найрамдалые хамгаалха хэмжээ ябуулгануудые зүбшэн хэлсэхэ дурадхалтай хандалгануудые парламентнуудта барюулхын тулада уласхоорондын делегациинуудые хэдэн оронуудта эльгээхэ гэһэн шиидхэбэри абаа гэжэ депутат Кузнецов мэдээсэбэ. Тиимэ делегаци мүн СССР-тэ эльгээгдэһэн байгаа. Тэрэнь Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэнүүдтэ энэ жэлэй мартын 8-да хүлеэн абтаһан байгаа, тэндэ СССР-эй Верховно Соведэй хэдэн депутадууд ба советскэ олониитын түлөөлэгшэд байлсаа.

Саашаа депутат Кузнецов болбол эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын комитедэй Стокгольмско сессиин уряа тухай хэлэнэ. Энэ уряа болбол хүнүүдые айлгаха ба олоорнь хюдаха зэбсэг болоһо атомна зэбсэгые үгэ дуугүй хорихо, энэ шиидхэбэриин дүүргэлтын хойноһоо уласхоорондын нарин хиналта табиха ба ямар нэгэн орондо эсэргүүгээр атомна зэбсэг эгээн түрүүн хэрэглэһэн тэрэ правительствые сэрэгэй гэмтэн гэжэ соносхохо эрилтэ хэнэ.

Энэ уряа хадаа бүхы дэлхэй дээрэ үргэнөөр дэмжэгдэнэ. Тэрээн доро 100 миллионһоо олон хүнүүд өөһэдынгөө гар табяа.

Депутат Кузнецов болбол эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын комитедэй Стокгольмско сессиин уряа соо хэгдэһэн эрилтые дэмжэхэ гэжэ дурадхана.

Бүгэдэниитын эб найрамдалые бэхижүүлгын нангин хэрэгые хамгаалдаг ба шэнэ дайнай бүхы ба алибүхы үүдхэгшэдые эрид шууд элишэлэн гаргадаг Советскэ Союзда—арадуудай эб найрамдалай ба хани барисаанай түг баригшада, бүхы оронуудай ажалшад гүнзэгыгөөр этигэнэ. Эб найрамдал хамгаалха хэрэгэй табигдаад байхада, бидэнэр болбол коммунистическэ партиин, агуу ехэ Сталинай хүтэлбэрилдэг советскэ арадта зоримгойгоор найдажа шадахабди гэжэ бүхы оронуудай арадууд мэдэдэг.

Эб найрамдалай агуу ехэ түг баригша нүхэр Сталинай хүндэлэлдэ ордоной зал соо нэрьемэ оваци дахин зэдэлнэ.

Трибуна дээрэ — депутат **Б. Д. Греков.**

Элитэ советскэ эрдэмтэ, эб найрамдалые хамгаалха Советскэ комитедэй эдэбхитэ ажал-ябуулагша болбол эб найрамдалые хамгаалха Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын комитедэй Стокгольмдохи сесси дээрэ зэдэлһэн үнэн зүйтэй уряада өөрынгөө һаналые нэгэдүүлнэ.

Депутат Греков болбол өөрынгөө үгые иимэ уряагаар дүүргэнэ:

— Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай түлөө тэмсэлшэд! Бидэнэр, советскэ хүнүүд, таанартай хододоо ба хэлбэришэгүй сэхэ ябаха гэжэ мэдэгты! Советскэ гүрэнэй правительство, коммунистическэ парти ба манай вождь нүхэр Сталин эб найрамдалые бата сэхээр хамгаалжа байна гэжэ мэдэгты! (Үни удаан үргэлжэлһэн альгаташалганууд).

Уранзохёолшо депутат **А. Е. Корнейчук** сэдьхэл хүдэлгэмэ үгэ хэлэбэ. Эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй хүдэлөөнэй ямараар үргэдэжэ байһан тухай тэрэ хэлэнэ. Атомна бомбые хорихо тухай эрилтэ доро гар табилгые суглуулха кампани мүнөө бүмбэрсэг дэлхэйн бүхы шахуу оронуудта ябажа байна. Энэ кампани хадаа бүхы газарнуудаар ябана, бүхы бэрхэшээлнүүдые эбдэнэ, ушарынь дэлхэйн простой хүнүүд болбол тэдэнэй ажаһуудалда эсэргүү заговорай хаана бэлдэгдэжэ байһаниие ойлгоо. Эб найрамдал өөрөө ерэдэггүй юм, тэрэнэй түлөө тэмсэхэ хэрэгтэй гэжэ манай вождь ба багша нүхэр Сталинай хэлэһэн агуу ехэ үгэнүүдые тэдэнэр ойлгоо.

Үгэеэ дүүргэхэдээ, депутат Корнейчук иигэжэ хэлэнэ:

—Хэрбээ дай үүдхэгшэд гэмтэ дай эхилхэ ба атомна бомбо хэрэглэхэ гэжэ һэдээ юм һаань, тэдэниие юристнүүдэй ба дипломадуудай трибуналнууд бэшэ, харин дэлхэйн бүхы арадууд сүүдлэхэ ба сүүдлэхэшье байна. (Үни удаан үргэлжэлһэн альгаташалганууд).

—Бүхы советскэ арад—бага ехэгүй эб найрамдалые, эб найрамдалда дуратай бусад арадуудтай хани барисаае байгуулха эрмэлзэлгээр [illegible]—гэжэ депутат **А. Н. Несмеянов** сессиин трибуна дээрэһээ хэлнэ.—Тэрэ болбол эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын комитедэй Стокгольмско сессиин уряада һаналаа нэгэдүүлһэнээ мэдүүлнэ.

Латышска арад гэжэ депутат **А. О. Абзалон-Саксе** хэлэнэ,—үхэл ба хосоролһоо советскэ засагаар, агуу ехэ Сталинаар абарагдаа. Энэ арад болбол советскэ республикануудай ахадүүгэй бүлэ дотор эрхэ сүлөө ба зол жаргал олоо. Энэ арад болбол бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай түлөө хэлбэришэгүй сэхээр ба эрид шуудаар тэмсэнэ.

Манай хилые эбдэһэн американска самолёдой үзэгдөө дуулдаагүй аашада Советскэ Латвиин ажалшад, бүхы советскэ арадтал ба бүхы прогрессивнэ хүн түрэлтэндэл адляар, дураа гутаһан байна. Самолёт хадаа Латвиин газар дээгүүр ниидээ, тэрэниие США болбол советскэ газар гэжэ мэдэрдэггүй, гэжэ баталхаяа США-тэй гүрэнэй ажал-ябуулагшад хонгороор ба тэнэгээр һэдэһэн байна. Зүгөөр бидэнэр, — гэжэ депутат Абзалон-Саксе мэдүүлнэ,—латышууд, бидэниие империалистическэ агрессорнүүд мэдэрнэ гү, али мэдэрнэгүй гү гэжэ асуунагүйбди. Латышска арад иигэжэ хэлэнэ:

—Латвийска газар—советскэ газар, латвийска тэнгэри — советскэ тэнгэри мүн.

Эдэ үгэнүүдые депутадууд ба айлшад нэрьемэ альгаташалгануудаар угтана.

СССР-эй Верховно Совет болбол эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын комитедэй дурадхалда бүхы парламентнуудһаа эгээл түрүүлэн харюу үгөө гэжэ депутат **Н. С. Тихонов** тэмдэглэнэ.

Москвагай, Ленинградай, Украинска ба Латвийска ССР-нүүдэй депутадуудай бүлэгһөө депутат Тихонов болбол эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын комитедэй хандалгатай дашарамдуулан СССР-эй Верховно Соведэй Мэдүүлгын проектые зүбшэн хэлсэлгэдэ табина.

Түрүүлэгшэ болбол депутат Тихоновэй оруулһан дурадхалые голосованида табина.

Эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын комитедэй хандалгатай дашарамдуулан ССР Союзай Верховно Соведэй Мэдүүлгэ нэгэн голосоор, бүхы депутадуудай нэрьемэ альгаташалган доро баталан абтаба.

Сессиин зүбшэн хэлсэхэ зүйлнүүд дүүрэбэ. Түрүүлэгшэ болбол СССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи сессиин хаагдаһан тухай соносхобо.

Союзай Соведэй хуули гаргалгын дурадхалнуудай Комиссида

Энэ оной июниин 16-да нүхэр **А. Н. Поскребышевэй** түрүүлэлгэ доро СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй хуули гаргалгын дурадхалнуудай Комиссиин нэгэдэхи пленарна заседани болобо.

Хуули гаргалгын дурадхалнуудай комисси тухай Дүримэй 14-дэхи статьятай зохилдуулан, комиссиин түрүүлэгшын орлогшо ба секретарь һунгагдаа. Комиссиин түрүүлэгшын орлогшоор нүхэр **Д. С. Коротченко,** Комиссиин секретаряар нүхэр **Е. А. Фурцева** һунгагдаба.

Комисси хадаа ниитэсоюзна хуулиин проектнүүдые бэлэдхэхэ талаар мүнөө үедэ хэгдэжэ байгаа хүдэлмэри тухай нүхэр **А. Н. Поскребышевэй** информациие сонособо.

Комисси хадаа 1950 оной 2-дохи хахадай хүдэлмэриин түсэбые баталһан ба эмхидхэлэй бусад хэдэн асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн байна.

Комиссиин хүдэлмэридэ Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр **М. А. Яснов** хабаадаба.

Национальностьнуудай Соведэй хуули гаргалгын дурадхалнуудай Комиссида

Энэ оной июниин 16-да нүхэр **И. А. Каировай** түрүүлэлгэ доро Национальностьнуудай Соведэй хуули гаргалгын дурадхалнуудай Комиссиин 1-дэхи пленарна заседани болобо.

Комисси хадаа ниитэсоюзна хуулиин проектнүүдые бэлэдхэхэ талаар мүнөө үедэ хэгдэжэ байгаа хүдэлмэри тухай информациие соносоһон ба Комиссиин 1950 оной 2-дохи хахадай хүдэлмэриин түсэбые баталһан байна.

Национальностьнуудай Соведэй хуули гаргалгын дурадхалнуудай Комисси тухай Дүримэй 12-дохи статьятай зохилдуулан. Комисси хадаа нүхэр **М. Ф. Шкирятовые** Комиссиин түрүүлэгшын орлогшоор ба нүхэр **А. Я. Пельшее** Комиссиин секретаряар һунгаһан байна.

Республикын колхозууд ба МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэд парти ба правительствын тогтоолые халуунаар һайшаана

Механизаторнуудай баяр

Закаменай МТС-эй механизаторнууд «1950 ондо ургаса хуряалгые ба хүдөө ажахын продуктнуудай бэлэдхэлнүүдые үнгэргэхэ тухай» СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоолые баяр баясхалантайгаар угтажа, бүрин һайшааба. Тиихэ зуураа, МТС-эй хүдэлмэрилэгшэд энэ жэлэй ургаса хуряалгые түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтажа, тэрэниие агротехническэ эрхим болзорнуудта, үндэр шанартайгаар үнгэргэхэ уялга абаһан байна.

Тэдэнэр ургасые гээлтэгүйгөөр хуряахын тулада бүхы комбайнуудтаа зерноуловительнүүдые һайнаар түхеэрхэ гэлсээд, хэлсэһэнээ бэелүүлжэ эхилбэ. Парти ба правительствын энэ тогтоолоор зоригжоһон эндэхи механизаторнууд комбайн ба хуряалгын бусад машинануудай заһабарилгын темпые улам шангадхаа. Комбайнернууд Цыбенов, Бадмаев, Ванданов гэгшэд заһабарилга дээрэ эрхим жэшээ харуулжа, өөрынгөө машинануудые бүрин бэлэдхэһэн байна.

Энэ тогтоолые нэгэн дуугаар һайшааһан тус МТС-эй коллектив үбһэ ба таряа хуряалгын үедэ хүсэтэ машинануудаа һаадгүйгөөр ябуулжа, харьяата колхозуудтаа баталһан договороо амжалтатайгаар дүүргэхэбди гэжэ мэдүүлбэд.

Н. Хазагаев.

Үбһэнэй үндэр ургасын түлөө

Сабшалангай га бүриин 12—14 центнер үбһэ хуряаха зорилго табиһан Иволгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой луговодууд «1950 ондо ургаса хуряалгые ба хүдөө ажахын продуктнуудай бэлэдхэлнүүдые үнгэргэхэ тухай» парти ба правительствын тогтоолтой танилсаад байхадаа, абаһан уялгануудаа заатагүй үнэн хэрэг дээрэ дүүргэхэбди гэжэ үшөө дахин мэдүүлбэд. Энэ колхозой луговодуудай олонхидынь үндэр наһатай болонхой. Тиигэбэшье, артелиин ажал хэхэдээ залуушуулһаа бишыхашье гээгдэдэггүй юм.

Эдэнэр энэ хабарай үедэ сабшалан һайжаруулха хүдэлмэридэ үндэр эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Эртэ хабар байхада эдэ луговодууд хэдэн колхозниктуудтаяа хамта, 5,5 километр утатай һубаг канава малтаһан юм. Тэрэнэй ашаар эдэ луговодууд сабшалангай нэгэдэхи уһалалгые амжалтатайгаар дүүргэһэн байна. Мүнөө хоёрдохи ба гурбадахи уһалалга хэжэ байнхай.

Парти ба правительствын халуун анхаралаар хүреэлэгдэһэн Советскэ Союзай бүхы колхозно таряашадтай нэгэн хамта, Сталинай нэрэмжэтэ колхозойхид сабшалан һайжаруулга дээрээ улам ехэ амжалтануудые туйлажа, бүхы талмайһаа үбһэнэй үндэр ургаса хуряаха хэрэгтэ шэнэ хүсэтэйгөөр оролсобо.

Т. Истаев.

Түрүү трактористнуудай үгэ

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилдэг Чесанын МТС-эй № 3 тракторна бригада парай нэгэдэхи хахалалгын түсэбые июниин 10-да дүүргэбэ. Бригадын трактористнууд мүнөө үедэ парай саашанхи элдүүрилгые үнгэргэжэ байна. Трактористнууд Эрдынеев, Суворов, Балданов гэгшэд хабарай тарилгаһаа эхилээд, мүнөө хүрэтэр үндэр бүтээсэ туйлажа, түрүү нэрэнүүдээ алдаршуулһаар.

Мүнөө энэ бригадын гэшүүд «1950 ондо ургаса хуряалгые ба хүдөө ажахын продуктнуудай бэлэдхэлнүүдые үнгэргэхэ тухай», СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоолые халуунаар угтажа, нэгэн дуугаар һайшаагаад, ургаса хуряалгада эрхимээр бэлэдхэжэ, тэрэниие түргэнөөр, эрхим шанартайгаар үнгэргэхэ гэһэн шэнэ уялгануудые абаба.

Ц. Батуев.

Нэгэн дуугаар һайшааба

«1950 ондо ургаса хуряалгые ба хүдөө ажахын продуктнуудай бэлэдхэлнүүдые үнгэргэхэ тухай» СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоолые нэгэн дуугаар һайшааһан Сэлэнгын аймагай «Кооператор» колхозой гэшүүд 1950 ондо малажалдаа тэжээлэй бата бэхи база байгуулха гэжэ шиидэбэ. Тиин, үбһэ хуряалгада эрхим шанартайгаар бэлэдхэжэ, тэрэниие 20 үдэр соо дүүргэхэ тогтоол абаа.

Колхозой түмэршэ дархашууд эдэ үдэрнүүдтэ илангаяа һайнаар хүдэлмэрилжэ байна. Тэдэнэр 6 сенокосилка, 6 морин тармуур заһабарилжа дүүргээ. Мүн үбһэ хуряалгын олон тоото гар зэмсэгүүд — аса, хажуур, тармуур мэтэнүүд бэлэн болонхой.

НОМ ЗӨӨЛГЫЕ УЛАМ ҮРГЭДХЭЕ

Уншалгын байшангуудай, хүдөөгэй клубуудай ба библиотекэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд полинууд болон фермэнүүд дээгүүр ажаллажа байгаа хүнүүдэй культурна эрилтэнүүдые һайнаар ойлгодог ба хангадаг болоо. Ном зөөгшэдэй, нүүдэл библиотекэ даагшадай, избачнуудай ерэхэдэ колхозникууд тэдэниие эгээн эрхим айлшад гэжэ угтадаг ба һүүлшын һонинуудые тэдэнһээ дууладаг байна. Мүн тэдэнэй асарһан ном, журнал, газетэнүүдые һонирхолтойгоор уншадаг болоо.

Түнхэнэй аймагай культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд ном зөөгшэ — избач Жамсаран Арьяинай үүсхэлые тэрэдары дэмжэһэн юм. Ном зөөжэ уншуулха талаар тэдэнэр аймагай зүблөөн дээрэ ехэхэн уялгануудые абаа һэн. Тэдэ уялгануудаа мүнөө үедэ түнхэнэйхид һайнаар дүүргэжэ байна.

Олон тоото избачнууд, хүдөөгэй клубуудые даагшад, мүн Түнхэнэй сельскэ библиотекэ ехэхэн хүдэлмэри ябуулна. Избачууд тон түрүүн өөһэдөө ном зөөдэг юм. Гэбэшье, тэдэнэр энэ хүдэлмэридөө нилээд олон эдибхитэд — залуушуулые хабаадуулна. Торско клубые даагша нүхэр Зондеев ном зөөлгые илангаяа шадамгай һайнаар эмхидхээ. Нүхэр Арьяинай бэшэгые Зондеев клубайнгаа эдэбхитэдэй зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсүүлээд, ном зөөлгэдэ арбаад шахуу эдибхитэй комсомолецуудые хабаадуулһан байна. Ном зөөгшэд «Улаан-Торо», «Улаан Шанай» болон «Верховный Совет» колхозуудай полевой станууд, фермэнүүд, гүүртэнүүд дээгүүр хододоо ябана. Ном абаашадай суббото бүхэндэ номоо һэлгэн шэнэлдэг заншал тогтоогдонхой. Колхозникууд тэдэнэй ерэхые угаа ехээр хүлеэжэ байдаг.

Мүн Түнхэнэй хүдөөгэй библиотекые даагша комсомолец Демин ном зөөлгые баһал жэшээтэ һайнаар эмхидхээ. Номуудые өөрөө колхозникуудай гэртэ абаашажа үгэдэг. Тиихэтээ хамта һонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые, уранһайханай болон политическэ номуудай уншалга эмхидхэдэг. Иигэжэ библиотекэдээ шэнэ шэнэ уншагшадые элсүүлдэг байна.

Мүн Хэжэнгын аймагта ном зөөлгэдэ ехэхэн анхарал хандуулна. Ж. Арьяинай дүй дүршэлые тарааха талаар эндэ бага бэшэ юумэн хэгдээ. Аймачна ба хүдөөгэй библиотекэнүүдэй фонднуудһаа хэдэ хэдэн нүүдэл библиотечкэнүүд колхозуудта эльгээгдэһэн байна. Мүн Чесанын хүдөөгэй клуб, Дунда Худанай, Доодо Худанай, Хэжэнгын, Дээдэ Хэжэнгын уншалгын байшангууд өөһэдынгөө харьяата колхозуудай таряанажалай ба тракторна бригадануудта, малажалай фермэнүүдтэ ном зөөлгэ эмхидхээ. Тэрээнһээ гадна колхозуудые шефтээ абаһан аймачна эмхи зургаануудай түлөөлэгшэд тэдэ колхозуудта лекци, хөөрэлдөө, элидхэлнүүдые үнгэргэнэ.

Сэлэнгын аймагта избач Арьяинай үнэтэ үүсхэл баһал һайнаар дэмжэгдээ. Юрөөгэй, Ново-Сэлэнгинскэ, Үбэр-Зөөхэйн уншалгын байшангуудта, Тамчын хүдөөгэй клубта, аймачна библиотекэдэ ном зөөлгэ һайнаар эмхидхэгдэһэн байна. Илангаяа аймачна библиотекын хүдэлмэрилэгшэд аймцентрын ажалшадай дунда ном зөөлгые үргэнөөр эмхидхэбэ. Тус библиотекын библиотекарь комсомолка Н. Архинчеева үдэр бүри обедэй һүүлээр үдэшын 10 час хүрэтэр ажалшадай гэр байраар ябажа, тэдэндэ ном тараан үгэдэг. Гадна литература тухай хөөрэлдөө болон уншалга хэдэг, тэдэнэй эрилтэнүүдые тодорхойлдог байна.

Баргажанай аймагай библиотекын ном зөөгшэд уншагшадые гэртэнь хангаха ябадалые муу бэшээр эмхидхэһэн байха юм. Жэшээнь, ном зөөгшэ комсомолка Н. Ларионова Баргузин тосхоной үбгэд хүгшэд болон үзэг мэдэхэгүй хүнүүдэй дунда ном уншалга ходо үнгэргэнэ. Нүхэр Ларионова Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадалсажа, харахагүй болоһон нүхэр Морозовто Бабаевскиин «Алтан Одоной кавалер» гэжэ ном уншажа үгөө. Иигэжэ гэртээ шэнэ шэнэ литература шагнаха арга боломжотой болоһон инвалидууд, үбгэд хүгшэд аймагай библиотекын хүдэлмэрилэгшэдтэ тон ехэ баяр хүргэжэ байдаг.

Баян-Голой хүдөөгэй библиотекын (Баргажан) ном зөөгшэд комсомолканууд Ястребова ба Козулина гэгшэд Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой таруу һуудалтай малажалай фермэнүүд дээгүүр хододоо ябадаг, малшадта шэнэ шэнэ номуудые үгэдэг. Мүн Сувинска уншалгын байшангые даагша нүхэр Проскуликова ном зөөдэг комсомолецуудаар дамжуулан колхозуудай холын фермэ ба бригадануудые элдэб номуудаар таһалгаряагүй хангадаг байна.

Тиибэшье избач Арьяинай үүсхэл бүхы аймагуудта дэмжэгдээ гэжэ хэлэхэ аргагүй. Мухаршэбэрэй, Хориин, Зэдын ба бусад аймагуудта ном зөөн уншуулха ябадалые тон мууһаар хүтэлбэрилнэ. Тус аймагуудай культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд энэ талаар өөрынгөө ажалда колхозууд, МТС-үүд болон аймцентрын партийна, комсомольско организацинуудай зүгһөө бодото дэмжэлгэ ба туһаламжа абанагүй.

Үбһэ ба таряа хуряалгын кампанинуудай үедэ ном зөөн уншуулгые бүхы аймагуудта дэлгэрүүлхэ ябадалда онсо анхарал хандуулагдаха хэрэгтэй. Тиигэжэ номуудые үргэн арад зоной болото духовно хоол болгохо шухала байна

И. Баженов,

БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хэрэгые эрхилхэ Управлениин ахалагша инспектор.

Тэжээл бэлэдхэлгые яажа эмхидхэхэбибди

(Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой үбһэ хуряалгые ба тэжээл силосовалгые үнгэргэлгын түсэб)

1. Колхозой малажал. Бүдүүн ба шэмэтэ тэжээл хэрэглэлгэ

Малажал хадаа манай колхозой **хүдөө ажахын** гол һалбари юм. **1949** ондо колхозой бүхы доходой **66,3 процентнь** малажалһаа ороһон **байгаа. 1950** оной үнгэрэгшэ һара**нууд соо колхозой** бүхы олзо до**ходой** 650 мянган түхэриг байгаа **һаань, 507 мянган түхэригынь имагтал малажалһаа** ороһон байха **юм.**

Адуу малайнгаа ашаг шэмые **улам** дээшэлүүлхын тула тэжээлэй **һайн база** байгуулха хэрэгтэй. Энэ **зорилгоор** байгша ондо 20 хүнһөө **бүридэһэн тусхай** луговодческо-**мелиоративна бригада** байгуулаг**дажа, сабшалан** һайжаруулгаар **горьтойхон хүдэлмэри** хэгдээ. Саб**шалан дээрэ** 17700 ашаа һөг шэбхэ **гаргагдаа, 177 гектарта** үтэг хэг**дээ, 3350 гектар** сабшалангай газар модо шулуунһаа сэбэрлэгдээ, 1650 **гектар** сабшалан нэгэ удаа, 870 **гектар сабшалан** хоёр удаа уһалаг**даа.**

90 гектар хэмжээнэй туршалгын **талмай** дээрэһээ га бүриин 50 **центнер**, тиихэдэ 5 гектар дээрэһээ **га бүриин 110 центнер** ба уһа**лагдадаг бусад 1650 гектар** дээрэ**һээ га бүриин** 18 центнер үбһэ ху**ряаха** гэһэн уялга манай колхоз **абанхай.**

Сабшалан һайжаруулха талаар **хэгдэһэн хүдэлмэринүүд хадаа ни**и**тынгээ ашаг шэмэтэ малажалда хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэ**хэ **арга олгохо байна.**

1950—1951 онуудай малай үбэл**жэлгэдэ** хэрэгтэй тэжээл бэлэдхэлгын түсэб зохёоходоо «Колхозно ба совхозно ниитын ашаг шэмэтэ малажалые хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэб тухай» СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй Тогтоолоор байгуулагдаһан малай тэжээлэй нормонуудые хараадаа абалсажа, толгой бүридэ иимэ хэмжээтэйгээр тогтоогдоо: бүдүүн тэжээл: мориндо —30 центнер, үхэртэ—20, сарта—29, хашарагта — 12, бурууда—8, хониндо — 3,5, гахайда —3 центнер; шэмэтэ тэжээл: үнеэндэ—30 центнер, хашарагта—6, бурууда—2,5, поршоонхотой гахайда — 42 центнер гэхэ мэтэ.

Тэжээлэй балансын ёһоор дүн хамта 72724 центнер бүдүүн тэжээл (үбһэндэ оруулан тоолоходо); 26202 центнер шэмэтэ тэжээл бэлэдхэжэ, колхозойнгоо бүхы малые үбэлжэлгын турша соо хангаха байнабди.

Тэрээнһээ гадна, 1700 центнер **үбһэн гүрэндэ тушаагдаха,** 10900 **центнер үбһэнэй страховой** фонд **байгуулагдаха юм.** Тиимэһээ дүн **хамта 74425 центнер бүдүүн** тэ**жээл** (үбһэндэ оруулан тоолоходо) **бэлэдхэгдэхэ зэргэтэй.**

Иимэ хэмжээнэй тэжээл доро дурсагдагша аргаар суглуулагдаха: 3600 гектар сабшалангай газар**һаа 52 мянган центнер** үбһэн, **190 гектар** дээрэһээ 5170 центнер зелёнко хуряагдаха. 2000 центнер **һабша мүшэр** (үбһэндэ оруулан тоолоходо), 10720 центнер һолоомо ба михиинэ (үбһэндэ оруулан тоолоходо) суглуулагдаха, хоёрдохёо **сабшалгаар, элүүр,** залежна ба ойн дундуурхи сабшалангууд сабшагдажа, 4550 центнер үбһэн хуряагдаха болоно.

Мүн тэрэшэлэн, МТС-тэй **договорой ёһоор тракторна сенокосилкануудаар 700 гектар** сабшалан **сабшагдаха юм.** Тракторна сено**косилкануудаар сабшаха** участо**гууд таһалагданхай.** Дээрэ дурсагдагша бүхы аргануудаар ганса**шье колхозно ниитын малда бэшэ, мүн** колхозн**игуудай хубиин малда хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл** бэлэдхэгдэхэ байна.

2. Ажалай эмхидхэл. Үбһэ хуряалга ба тэжээл силосовалгын болзорнууд

Сабшалангай бүхы талмайнуу**дые луговодческо** — мелиоративна **бригада харууһалдаг.** Теэд, бүхы **талмайе** гансахан энэ бригадын **хуряажа** хүшхэрхэгүй халань, ху**ряалгын үедэ административна** — **ажахын хүдэлмэришэдһөө** бүридхэгдэһэн нэгэ бригада, таряанажалай 2, малажалай 4 бригаданууд хүдэлмэрилхэ юм. Хуряалгын үедэ луговодческо—мелиоративна бригадын гэшүүд дээрэ дурсагдагша бригадануудай составта оруулагдажа, мэргэжэлтэй хүнүүд туладаа үбһэ сабшалга, хуряалга, сомолго болон хуряалгын бусад хүдэлмэринүүдые толгойлхо байна. Мүнөө **тэдэнэр сабшалангай хойноһоо** харууһалга хэжэ байһаар.

Сабшалангай участогууд бригадануудта иимээр хубаарилагданхай гэбэл:

Бригадануудта даалгагдаһан участогуудай нэрэ	Сабшалангай талмай бүхыдөө (гектаргар)	тэрэ тоодо: добо талын	тэрэ тоодо: уһалагдадаг ба нугын	тэрэ тоодо: һөөгтэй ба болдоготой	Хуряагдаха: тракторaар	Хуряагдаха: машинаар	Хуряагдаха: гараар	Гектар бүриһөө ургаса (центнерээр)	Бүхы талмай дээрэһээ хуряагдаха ургаса (центнер.): добо талын сабшаланһаа	уһалагдадаг сабшаланһаа	һөөгтэй сабшаланһаа	хамта
№ 1 бригада	*(Таряанажалай бригада, бригадирынь Булгатов, 61 хүдэлмэришэнтэй)*											
а) Доодо Үрмэ	470	80	350	40	—	270	200	17,4	1360	6300	520	8180
б) Полевой стан шадар	130	—	130	—	130	—	—	18,0	—	2340	—	2340
в) Хэалгата	200	150	50	—	70	100	30	17,4	2580	900	—	3480
Хамта:	800	230	530	40	200	370	230	17,5	3940	9540	520	14000
№ 2 бригада	*(Таряанажалай бригада, бригадирынь Жугдуров, 58 хүдэлмэришэнтэй)*											
а) Самхаа—Үрмэ	510	220	250	40	—	260	250	11,0	2200	3000	300	5500
б) Гэлтэйн—Хотогор	290	—	290	—	—	240	50	12,0	—	3500	—	3500
Хамта:	800	220	540	40	—	500	300	11,2	2200	6500	300	9000
№ 3 бригада	*(МТФ, даагшань Дашипылов, 42 хүдэлмэришэнтэй)*											
а) Шулуута	430	210	160	60	100	270	60	15,6	3325	2880	600	6805
б) Ишагата	150	110	—	40	100	10	40	14.0	1680	—	400	2080
в) Нарай	80	30	50	—	—	60	20	17,0	360	900	—	1260
г) Сайдагын Алан	60	—	60	—	—	60	—	18,0	—	1080	—	1080
Хамта:	720	350	270	100	200	400	120	15 6	5365	4860	1000	11225
№ 4 бригада	*(Племфермэ, бригадирынь Эрдынеева, 41 хүдэлмэришэнтэй)*											
а) Дээдэ Юрөө	500	300	100	100	200	400	100	13,7	4375	1600	900	6876
б) Садайта	220	200	—	20	—	—	20	14.0	2920	—	180	3100
Хамта:	720	500	100	120	200	400	120	13,9	7295	1600	1080	9975
№ 5 бригада	*(Адм. ажахын персонал, бригадирынь Доржиев, 19 хүдэлмэришэнтэй)*											
а) Халшын Ара	270	40	210	20	100	100	70	19	1200	3800	200	5100
№ 6 бригада	*(ОТФ, КТФ, бригадирынь Цыдыпов, 24 хүдэлмэришэнтэй)*											
а) Урбунта	290	200	—	90	—	140	150	9,3	1980	—	720	2700
Колхоз дотор хамта:	3600	1540	1650	410	700	1910	990	14,4	21986	26300	3720	52000

Үбһэ хуряалгые үнгэргэхын зо**рилгоор 20 сенокосилканууд,** 20 **морин тармуурнууд** заһабарилагда**жа, хуряалгада** бэлэдхэгдэнхэй. **Мүн тэрэшэлэн гар зэр** зэмсэгүүд **хүсэд хүрэхэ** хэмжээтэйгээр түхеэ**рэгдөө.**

Бригада бүхэнэй хүдэлмэришэ**дэй список** зохёогдоһон, колхозни**гуудта** сенокосилканууд, морин **тармуурнууд,** гар хажуурнууд, **тармуурнууд,** асанууд ба мори **унаа даалгагдан** үгтэнхэй. Кол**хозник бүхэн** өөрынгөө хүдэлмэ**рилхэ участогые** мэдэхэ ба бригада **бүхэндэ** машинистнууд томи**логдонхой.**

Намагтай сабшалангые түүбэри**лэн сабшалгые** июлиин 5-һаа эхил**хэ, июлиин** 10-һаа сабшалгада **жэгдэрэн орохо** байнабди. Үбһэ **хуряалгын** хүдэлмэрие таряа ху**ряалгын эхилтэр,** хүдэлмэриин 30 **үдэрэй турша** соо дүүргэхэбди. Тэ**жээл силосовалхын** тула малажа**лай фермэнүүдэй** 15 хүдэлмэри**лэгшэдһөө бүридэһэн** тусхай бри**гаданууд** эмхидхэгдэнхэй. Эдэ бригадануудые племфермые даагша Д. Эрдынеева, МТФ-е даагша Ц. **Дашипылов** гэгшэд хүтэлбэрил**хэ.** Тэжээл силосовалга июлиин 1-дэ **эхилэгдээд,** июлиин 25-да дүүргэг**дэхэ.** Силосно барилганууд заһа**барилагдажа, силосно хахад** баш**ни шэнээр баригдажа байна.** Си**лосно** барилгануудые заһабарилга **ба барилга** июниин 20-до дүүргэг**дэхэ.**

3. Үбһэ хуряалга, тэжээл силосовалга дээрэ ажалай нормонууд ба түлөөһэн

Ажалай нормонууд ба түлөөһэн болбол «Колхозуудта ажалай эмхидхэлые һайжаруулха, бүтээсыень дээшэлүүлхэ ба түлөөһыень гуримшуулха тухай» СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1948 оной апрелиин 19-нэй Тогтоол соо хараалагдаһаниие үндэһэ болгон абажа зохёогдоо.

1949 ондо үбһэ хуряалга дээрэ колхознигууд ажалайнгаа нормонуудые үлүүлэн дүүргэдэг байгаа. Жэшээнь, гар хажуураар 0,60 гектар сабшаха нормотой байгаа һаа, тэрэнээ 120—150 процент дүүргэдэг, сенокосилкаар 4 гектарай орондо 5—6 гектар сабшадаг һэн.

1950 ондо ажалай нормонууд ба түлөөһэн шэнээр харагдажа үзэгдөөд, колхозн**и**гуудай хамтын суглаагаар баталагдаһан байна. Үбһэ хуряалга ба тэжээл силосовалга дээрэ зохёогдоһон ажалай нормонууд ба түлөөһэн иимэ:

Хүдэлмэриин нэрэ	Ямар хэмжээгээр	Ажалай нормо үдэр соо	Түлөөһэниинь ажалта үдэрөөр
Үбһэ сабшалга:			
1. Трактораар сабшалга	га	15	—
2. Морин сенокосилкаар:			
а) добо талын сабшалан ба залеж	—»—	4,5	2,0
б) үтэгжүүлэгдэһэн, уһалагдадаг сабшалан	—»—	4,0	2,0
3. Гараар сабшалга:			
а) добо талын сабшалан ба залёж	—»—	0,60	1,75
б) үтэгжүүлэгдэһэн, уһалагдадаг сабшалан	—»—	0,60	1,75
4. Гараар үбһэ һэлилгэ	—»—	2,0	1,25
5. Нэгэ халаанай морёор үбһэ тармалга	—»—	6,0	1,25
6. Гараар тармалга	—»—	1,3	1,25
7. Гараар бухал табилга	—»—	2,0	1,50
8. 1 километрын газарта нэгэ морёор бухал шэрэлгэ	цент.	70	1,25
9. Намагтай сабшаланһаа нойтон үбһэ хуурай газарта гаргалга	га	0,75	1,5
10. Сомолго:			
а) үбһэ хаялга	цент.	60,0	2,0
б) нюруулга	—»—	100	1,25
11. Бухал оруулга ба бухал шэрэлгэ, сомогшодой хойноһоо хог тармалга	—»—	80	1,5
12. Гүрэндэ үбһэ тушаалга	—»—	2,5	1,5
Силос даралга.			
1. Силосно яама, траншейнүүдые малталга ба сэбэрлэлгэ	кбм.	4	1,5
2. Сенокосилкаар силосно культурануудые сабшалга	га	4	2,0
3. Силосно ногоо гараар сабшалга	—»—	0,5	1,75
4. Сабшагдаһан силосно ногоо морёор тармалга	—»—	6	1,25
5. Гараар тармалга	—»—	0,5	1,25
6. Силосно ногоо шэрэлгэ:			
1 километртэ	*ашаа*	50	1,5
3 километртэ	—»—	25	1,5
7. Силосно ногоо гараар хэршэлгэ	цент.	1,5	1,5
8. Силосно ногоо морёор силос хэршэдэг машинаар хэршэлгэ	—»—	100	1,0
9. Хэршэгдээгүй ногоо силосно яамада хэлгэ	—»—	50	1,5
10. Набша мүшэртэ тэжээл бэлэдхэлгэ	—»—	6,0	1,0

«1950 ондо ургаса хуряалгые ба хүдөө ажахын продуктнуудай бэлэдхэлнүүдые үнгэрэхэ тухай» СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоол соо «Үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ ба силос дараха түсэбүүдээ үлүүлэн дүүргэһэнэйнь түлөө колхознигуудые урмашуулхын зорилгоор, үбһэ хуряалга ба тэжээл силосовалгаар тогтоогдомол нормонуудһаа **гадуур дүүргэһэн ажалайнь түлөө колхознигуудта хоёр дахин** ехэ **хэмжээнэй ажалта үдэр түлэхэ»** гэжэ хэлэгдэнэ. **Ажалайнгаа нормые үлүүлэн дүүргэһэнэйнь түлөө колхознигуудта түлөөһэ үгэхэдөө** тус **тогтоолые хүтэлбэри болгохо**бди.

4. Үбһэ хуряалгын ба тэжээл силосовалгын график

Үбһэ хуряалгые хүдэлмэриин 30 үдэр соо дүүргэхээр бодомжолжо, хүдэлмэриин түсэб зохёогдоо. Энэ **түсэб правлениин заседаняар ба колхознигуудай хамтын суглаагаар баталагданхай:**

	Ямар хэмжээгээр	Хүдэлмэриин хэмжээ	Хуряагдахань: Тракторaар	Хуряагдахань: Морин сенокосилкаар ба тармуураар	Хуряагдахань: Гараар	Үдэрэй даалгабари	Ямар болзор соо дүүргэгдэхэ ёһотойб: Эхининь	Ямар болзор соо дүүргэгдэхэ ёһотойб: Дүүргэгдэхэнь
№ 1 Бригада								
Сабшалга	га	800	200	370	230	44	10-VII	27-VII
Тармалга	„	800	—	760	40	27	11-VII	28-VII
Бухаллалга	„	800	—	—	800	26	12-VII	29-VII
Сомолго	цент.	14000	—	—	14000	490	14-VII	1-VIII
№ 2 Бригада								
Сабшалга	га	800	—	500	300	36	10-VII	1-VIII
Тармалга	„	800	—	760	40	27	11-VII	2-VIII
Бухаллалга	„	800	—	—	800	26	12-VII	3-VIII
Сомолго	цент.	9000	—	—	9000	300	14-VII	5-VIII
№ 3 Бригада								
Сабшалга	га	720	200	400	120	32	10-VII	31-VII
Тармалга	„	720	—	620	100	28	11-VII	1-VIII
Бухаллалга	„	720	—	—	720	28	12-VII	2-VIII
Сомолго	цент.	11225	—	—	11225	380	13-VII	4-VIII
№ 4 Бригада								
Сабшалга	га	720	200	400	120	36	10-VII	30-VII
Тармалга	„	720	—	600	120	28	11-VII	31-VII
Бухаллалга	„	720	—	—	720	28	12-VII	1-VIII
Сомолго	цент.	9975	—	—	9975	330	13-VII	2-VIII
№ 5 Бригада								
Сабшалга	га	270	100	100	70	17	10-VII	27-VII
Тармалга	„	270	—	250	20	15	11-VII	28-VII
Бухаллалга	„	270	—	—	270	14	12-VII	29-VII
Сомолго	цент.	5100	—	—	5100	170	13-VII	30-VII
№ 6 Бригада								
Сабшалга	га	290	—	140	150	9	5-VII	5-VIII
Тармалга	„	290	—	240	90	9	6-VII	6-VIII
Бухаллалга	„	290	—	—	290	10	7-VII	7-VIII
Сомолго	цент.	2700	—	—	2700	210	8-VII	9-VIII
Колхоз дотор бүхыдөө:								
Сабшалга	га	3600	700	1910	990	134	10-VII	4-VIII
Тармалга	„	3600	—	3190	410	140	11-VII	5-VIII
Бухаллалга	„	3600	—	—	3600	140	12-VII	6-VIII
Сомолго	цент.	52000	—	—	52000	1730	14-VII	9-VIII

Хүдэлмэриин хэмжээ, **ажалай** нормо ба түлөөһэнһөө **дулдыда**жа, тэжээл бэлэдхэлгэ **дээрэ** үбһэ хуряалгын бригада **бүхэнэй** ажалта үдэр гаргашалгын **түсэб** зохёогдонхой. Колхоз **дотор бүхы**дөө **үбһэ хуряалгын** хүдэлмэринүүдтэ 15767 ажалта үдэр гаргашалагдаха юм.

1950—1951 оной **үбэлжэлгын** үедэ ниитынгээ малажалые тэжээлэй базаар хангаха **түсэбнай** иимэ. Үбһэ хуряалга дээрэ **ажа**лайнгаа нормонуудые эрхим ша**нартайгаар дүүргэхын түлөө** бригаданууд ба колхознигуудай **хоорондо социалистическэ мүрысөө** үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, **ниитынгээ** малажалые хүсэд хүрэхэ **бүдүүн тэжээлээр, шэмэтэ ба концентрированнэ тэжээлнүүдээр хангажа, тэрээгээрээ** ниитын ашаг **шэмэтэ малажалые** хүгжөөлгын **гурбан жэлэй түсэбые ба адуу мори үсхэбэрилгын хоёр жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ бүхы** условинуудые байгуулха зорилго**тойбди.**

Правлениин түрүүлэгшэ Ж. ВАНКЕЕВ.

Парторганизациин секретарь Б. БУЯНТУЕВ.

Счетовод Ц. ВУБЕЕВ.

Правлениин гэшүүд: **Д. Эрдынеева, Д. Доржиев, Ц. Булгатов, З. Жугдуров, Ц. Дашипылов, Д. Цыбикдоржиев, С. Дамбаев.**

Хэмжээ юундэ абанагүйб?

Хэжэнгын аймпотребсоюзай правлени худалдаа наймаанай хүдэлмэрие һайжаруулха ба кадрнуудые шэлэн абаха хэрэгтэ анхаралаа багаар хандуулна.

Аймагай центртэхи магазинуудта советскэ худалдаа наймаанай **журамые эбдэхэ,** гүрэнэй зөөрие **хулгайлха ябадалнууд олон гарана.**

Эндэхи сельпогой правлени гүрэнэй ба кооперативна зөөрие үригшэдтэ хэмжээ абанагүй. № 1 магазинай продавец нүхэр Иванова байгша оной январиин 1-нэй байдалаар 4 мянга шахуу түхэригэй үрилтэ хэһэн байгаа. № 6 магазинай продавец Давыдова мартын 1-нэй байдалаар 1384 түхэригэй эд бараа үриһэн байна. Дурсагдагша продавецууд мүнөө **болотор ямаршье** харюусалгада хабаадуулагдангүйгөөр хүдэлмэ**рилжэ байһаар.**

Сельпогой правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Бухарин бэшэмэл захиралтаар магазинуудһаа танил нүхэдтөө бараа үгүүлдэг. Үнгэрэгшэ майн 19-дэ хэдэн килограмм крупа, сагаан гурил гэхэ мэтэ продуктнуудые танилнуудтаа табюулһан байна. Эндэ шэнээр пээгдэһэн ларёк һараһаа дээшэ **саг соо патентгүйгөөр наймаа хэжэ байна.**

Г. Ильин.

Шанар муутай продукци

Яруунын аймагай промкомбинат **үргэн хэрэглэлэй эд бараа шанар муутайгаар бүтээнэ.** Жэшээлхэдэ, энэ комбинатда столнууд, стул**нууд нойтон** модоор хэгдэнэ. Эндэ модоёо сабуугаар няаха ябадал **үшөө гуримшаадүй.** Арай гэжэ **үйлэдбэрилөө болоһон продукцинь (мебель)** магазинуудта **арбаад хоногто бараг янзатайнууд байдаг.** Тэрээнһээ сааша **зүйдэлөөрөө ар**ж**айлдажа, гантажа эхилээд, үшөө хэды хоног соо хүсэд хатахадаа бутаржа унашадаг юм.**

Һаяхан нэгэ һургуулиин 8 стул **худалдан абаһаниинь тэдэнь бул**гадаа **хагсажа бута һүршоо.** Ха**хинадаг, һолхигондог стулда** за**рим хүнүүдэй** эндэ тэндээ шэм**хүүлээдшье абадаг ушарнууд олон гарадаг.**

Энэ шанаргүй продукци хадаа **тус промкомбинадай директор нүхэр Машановай шадабаригүй хүдэлмэритэй таһаршагүй холбоотой байһаниинь эндэ харагдана.**

Нүхэр Машанов үүсхэлтэйгээр, оролдосотойгоор хүдэлмэрилжэ, **һайн шанартай продукцяар ажалшадай эрилтые хангаха сагтнай ерээ бэшэ гү?**

Ц. Номтоев.

Эзэгүй болошоһон клуб

Кяхтын аймагай «Пограничник» колхозой клубта культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри **оройдоо ябуулагданагүй.** Тиимэһээнь сү**лөөтэй** сагтаа культурнаар сэнгэн амарха газар колхознигуудта ол**донгүй.**

Энэ клуб аяар үнгэрэгшэ жэлэй февраль һараһаа хойшо ээзэтэй болодоггүй, харин саг үргэлжэ хаалтатай байдаг. **Эзэгүйһөө болохо,** тус клуб шорой **шохойдоо** даруулшанхай, сонхонуудынь тэһэ сохигдошонхой юм.

Тус колхозой түрүүлэгшэ Карпов, парторганизациин секретарь Тугутов гэгшэд клубаа нээжэ, культурын бодото гуламта болгохые бүришье хүсэнэгүй. Клубаа нээхэ тушаа колхозой гэшүүдэй нэгэнтэ бэшэ хандахадань, **энэ асуудал хэлсэхэ сүлөө забдагүйбли гэжэ тэдэнэр харюусадаг юм.**

Ц. Цыдыпов.

Һайн условёор хангана гүй

Гол мүрэнүүдэй пароходствын **суднануудай экипажууд** койко бүхэндэ матрац, подушка, одеяла, **простынь,** полотенцэ гэхэ мэтээр**гүйсэд** хангагдаха ёһотой байгаа.

Гэбэшье, Селенгинскэ районно **Управлениин** пароходуудай экипажууд, уһан замай техническэ участогай хүдэлмэрилэгшэд эдэ **хэрэгсэлнүүдээр** хүсэд хангагдаагүй. Койко бүхэндэ простынь ба одеяла байбашье, подушка, полотенцэнүүдээр хангагдаагүй байһаар. Гадна, олонхи пароходуудта командын гэшүүдэй эмхитэйгээр эдеэлхэ услови байгуулагдаагүй. Табаг, халбагануудаар ехэ дутагдана. Тиихэдэ сай ууха кружкануудаар оройдоошье хангагдаагүй.

Районно Управлениин ба техническэ участогай хүтэлбэрилэгшэд эдэ дутагдалнуудые ойрын сагта усадхахын тула хэмжээ абаха ёһотой.

А. Мадаев.

Заигрáйн зарим колхозууд радиофикацилгые унжагайруулна

ВКП(б)-гэй Обкомой III-дахи пленум хадаа хүдөө тосхонуудые, колхозуудые гүйсэд радиофикацилха гэжэ тогтооһон байна. Энэ угаа ехэ удхашанартай культурна хэмжээ-ябуулгые Заиграйн аймагай олон колхозууд бодото дээрэнь бэелүүлжэ байна. Энэ талаар, илангаяа Верхне-Талецка сельсоведэй «Красный партизан» колхозой гэшүүд эдэбхитэйгээр ажаллаа. Богонихон болзор соо тэндэхи бүхы колхознигуудай гэрнүүдтэ радио оруулагдаһан байна.

Тус колхозһоо жэшээ абан Дээдэ-Илькын сомоной колхозууд гэшүүдэйнгээ гэрнүүдые радиотой болгоо. Кировэй нэрэмжэтэ колхозой 82 колхознигуудай гэрнүүд радиотой болонхой. Мүн Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо 92 точкотой колхозно радиоузел тодхогдоо.

Гэбэшье, энэ һайшаалтай үүсхэлые зарим колхозууд дэмжэн абаагүй. Жэшээлбэл, Онохойн сельсоведэй «Красный опытник» колхоздо (түрүүлэгшэнь Михайлов), Старо-Брянска сельсоведэй Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо (түрүүлэгшэнь Лазарев) радио байхагүй. Колхозуудаа радиотой болгохо тушаа аймсоведэй гүйсэдкомой зүгһөө тус колхозуудай түрүүлэгшэнэртэ хоёр дахин заагдаһан байна. Теэд тэдэнэр эдэ заабаринуудыень бэелүүлхэ гэжэ оролдоногүй.

Мүн 9 колхозуудые хангахаар колхозууд хоорондын радиоузел бариха гэжэ ВКП(б)-гэй айком ба аймсоведэй гүйсэдком тогтоогоо һэн. Гэбэшье, энэ тогтоолынь саарһан дээрээ үлэшоо.

Хүдөө тосхон нютагуудые радиофикацилга Заиграйн аймагай зарим колхозуудта хайша хэрэгээр, бирагүйгөөр ябуулагдана гэжэ эдэ баримтанууд гэршэлнэ. Энэ гээгдэлээ дары усадхахын тулада аймагай партийна ба советскэ органууд тусхай хэмжээ абаха ёһотой.

И. Баженов.

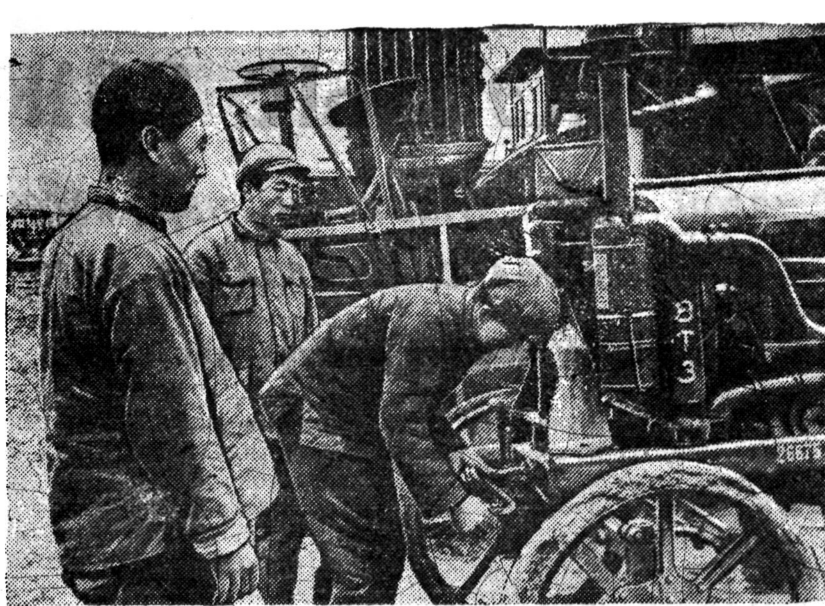
Италида Стокгольмско уряада гар табина

РИМ, июниин 18. (ТАСС). Римдэ эб найрамдалай тала баригшадай Стокгольмско сессиин уряада 250 мянган хүн үсэгэлдэр үдэр хүрэтэр гар табяа гэжэ «Унита» газетэ мэдээсэнэ. Тэды шэнээн тоотой хүн Миланда гар табяа. Тиин атомна зэбсэг хорихын түлөө олониитын кампаниин эхилһэнһээ хойшо 2 недели соо Италиин хоёр томо городто хахад миллион хүн гар табиба. Промышленна предприятинууд дээрэ Стокгольмско уряада гар табиха кампани амжалтатайгаар ябуулагдажа байна гэжэ комитет мэдээсэнэ.

Эб найрамдал хамгаалха нютагай комитедүүдые байгуулха хүдэлөөн ургана. Генуяда 300 гаран комитедүүд, Имола городто 200, Римэй дэргэдэхи Гарбателла гэжэ пригородто 46, Реджо-Ди Калабрия городто 200 комитедүүд байгуулагдаа.

* * *

РИМ, июниин 18. (ТАСС). Стокгольмско уряада гар табиха ниитын кампаниин эхилһэнһээ хойшо 2 недели соо Италиин 10 городуудта 1 миллион гаран хүн гар табяа гэжэ «Унита» газетэ мэдээсэнэ. Римдэ 334 мянган хүн, Флоренцидэ — 295 мянга, Миланда — 247 мянга, Туринда — 100 мянга, Пармада —65 мянга, Сиендэ—63 мянга, Ливорнодо—50 мянга, Тарантода — 41 мянга, Козенцдэ — 40 мянга, Матерада — 23 мянган хүн гар табяа.

Хитад. Хитадай арадай республикада Пекинһээ холо бэшэ газарта Шуанцяо гэжэ гүрэнэй хүдөөгэй ехэ ажахы байдаг юм. Эндэ тус орон дотор түрүүшын трактористнуудай һургуули байгуулагдаа.

Һаяхан һургуулиие түрүүшынхиэ хүнүүд дүүргэжэ гараба. 500 гаран трактористнууд гүрэнэй хүдөө ажахынуудта ябуулагдаа. Мүнөө шэнэ группа һуража байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һургуулиин һурагшад тракторай дэргэдэ байна.

(ТАСС-эй фотохронико).

Японско компартиие хашан мүрдэлгэ үргэлжэлһөөр

ШАНХАЙ, июниин 18. (ТАСС). Токиоһоо абтаһан мэдээсэлнүүдэй ёһоор, Япониин гүрэнэй полициин управлениин захиралтаар полицейскэ органууд Япониин компартиин доодо шатын организацинуудай хойноһоо хиналтые бүхы орон дотор шангадхаба. Политическэ ажал-ябуулгаһаа зайсуулагдаһан Япониин компартиин хүтэлбэрилэгшэдэй 7 мянган фотографинуудые полициин отделенинүүдтэ эльгээхэ ба японско компартиин бүхы гэшүүдэй фотографинуудые суглуулха гэжэ полициин управлени шиидэбэ.

Июниин 14-дэ японско полици хадаа правительственна ба муниципальна эмхи зургаануудай албахаагшадай профсоюзуудай нэгэдэмэл советтэ хоёрдохёо добтолбо.

Полици Аракава райондохи (Токио) компартиин комитедтэ ба коммунистическэ «Киркородзава Симбун» газетын редакцида тэрэшэлэн добтолһон байна. Энэ газетын редактор Ямабата арестовалагдаа. Июниин 13-да полици Фукуокадахи профсоюзна организацида добтолбо. «Тоици Сенсен» газетын редактор Сибута арестовалагдаа.

Июниин 13-да Токиодо ба тэрэ шадарай газарнуудта 4 коммунистнууд арестовалагдаба.

Уншагшадай тоо олошорно

Сэлэнгын аймагай библиотекын ном уншагшадай тоо жэл ерэхэ бүри олошорно, библиотекын номуудайнь фонд түргөөр ургана. Бүхы номуудайнь тоо 1945 онойхидо орходоо 3 дахин нэмээ, уншагшадайнь тоо мүн лэ хэдэн дахин олошорһон байна.

Тус библиотекын уншагшадай дунда элдэб наһанай хүнүүд бии. Тэндэхи эгээл ехэ наһатай уншагша гэрэй эзэн эхэнэр Мария Филатовна Пермакова гансахан май һара соо уранһайханай 8 номуудые уншаа. Мүн энэ саг соо залуу уншагшадай нэгэн болохо Григорий Ульянов хадаа В. Пановагай, А. Первенцевэй, Козловой зохёоһон номуудые уншахаһаа гадна нүхэр И. В. Сталинай биографиие, ВКП(б)-гэй Уставые, РСФСР-эй Конституциие, СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табан жэлэй түсэбые һайнаар шудалаа. Тэрэшэлэн эдэбхитэй уншагшад нүхэд Т. Миронова, А. Спирина, Е. Иринчеева ба бусад тус тустаа 6—7 номуудые үнгэрэгшэ һарада уншаа.

Үбһэ хуряалгын компаниин үедэ колхознигуудые номуудаар хангахын тулада 15 нүүдэл библиотекэнүүд шэнээр эмхидхэгдэжэ байна. Библиотекын хүдэлмэрилэгшэд культурно-ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха юм.

В. Бадашкеев.

Агитбригадын туһаламжа

Заиграйн аймагай культурын байшангай агитационно-уранһайханай бригадые БМАССР-эй габьяата артист нүхэр В. Гусев хүтэлбэрилнэ. Энэ бригада агитационно болон уранһайханай хэмжээ-ябуулгануудые амжалтатайгаар ябуулжа, аймагайнгаа ажалшадай дунда хүндэтэй болонхой.

Богонихон болзор соо тус бригада 14 колхозуудые, Черемуховско, Хандагатайн, Баруун Тарбагатайн леспромхозуудые ба механизаторска кадрнуудые бэлэдхэхэ һургуулиие хангажа, 24 концерт табиһан байна. Гадна, бригадын гэшүүд лекцинүүдые уншадаг, «дайшалхы хуудаһа», ханын газетэ гаргахадань агитаторнуудта бодото туһаламжа үзүүлдэг юм.

Б. Ильин.

Стокгольмско уряада гар табихаһаа епископадай арсаһан тухай польско хэблэл бэшэнэ

ВАРШАВА, июниин 18. (ТАСС). Эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын комитедэй уряада гар табихаһаа епископадай арсаһан ябадалые польско газетэнүүд эрид буруушаана. Польско епископуудай түшэглэдэг епископадай аполитичнэ байха гэдэгынь шал худал хэрэг гэжэ «Трибуна люду» газетэ бэшэнэ.

Хархис ба хорлон һүйдхэхэ ажал-ябуулгые дэмжэхын тула шажаниие политическэ зорилгонуудта ашаглаһан хэдэн олон жэшээнүүдые дурдажа, газетэ хадаа Стокгольмско уряада гар табихаһаа арсаһан епископууд Качмарек ба Адамский гэгшэд гитлеровскэ булимтарагшадтай хани харилсаатай байхын түлөө агитировалһан юм гэжэ һануулна. Иимэ хараа бодолые аполитичнэ гэжэ тооложо болохогүй гэжэ газетэ заана.

Эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын комитедэй уряада өөрынгөө гар табихаһаа арсаһан ябадал хадаа эб найрамдалда эсэргүү тэмсэл мүн гэжэ газетэ бэшэнэ.

Сентябриин 1-дэ эб найрамдалай бүхэпольско съезд болохонь

ВАРШАВА, июниин 18. (ТАСС). Хэблэлэй польско агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэпольско комитедэй баярай заседани дээрэ абтаһан резолюци соо дэлхэйн арадуудтай хамта эб найрамдалай түлөө польско арадай тэмсэл — атомна бомбодо эсэргүү бүхэдэлхэйн плебисцит — польско фронт дээрэ илалтаар түгэсөө гэжэ хэлэгдэнэ.

18 мянган польско гражданинууд, партийна ба партийнабэшэ, шажан шүтэдэг ба сүлөөдэ дуратай хүнүүд эб найрамдалай түлөө тэмсэхэ гэһэн эбдэршэгүй дура хүсэлөө харуулһан байна.

Католическа священнигүүдэй диилэнхи олонхидынь эб найрамдалай уряада тэрэшэлэн гар табяа. Эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ дайсан харшаар хандадаг үсөөн бүлэг хүнүүд, тэрэ тоодо польско епископууд уряада гар табяагүй.

Эб найрамдалай түлөө польско хүдэлөөн хадаа сентябриин 1-дэ болохо эб найрамдалай съездын һунгалтануудта — шэнэ тулалдаанда эхилжэ орохонь гэжэ резолюци соо саашаа хэлэгдэнэ. Польшодо фашистска добтолгын ойн үдэртэ болохо тэрэ съезд хадаа эб найрамдалай тала баригшадай энэ оной намар болохо Бүхэдэлхэйн конгресс дээрэ эб найрамдалай хүдэлөөнэй хүсэнүүдэй угаа ехэ манифестациин үмэнэ эб найрамдалай тала баригша полягуудые элсүүлэн гульдхалга болохо байна.

Вьетнамай демократическа республикадахи залуушуулай организацинуудай ажал-ябуулга

ШАНХАЙ, июниин 17. (ТАСС). Вьетнамска информационно агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, 1950 оной 1-дэхи кварталда «Вьетнамай залуушуулай арадай демократическа союзай» отделени Тан-Хоа провинцида хүдөө ажахын 125 мэргэжэлтэдые бэлэдхэбэ. Энэ организациин 9 мянган гэшүүдынь Вьетнамай демократическа республикын армиин зэргэнүүдтэ оробо. Провинцида 63 километр зам бариха ба заһабарилха, 20 хүүргэнүүдые бариха ябадалда 67 мянган хүн элсүүлэгдээ.

Георгий Димитровэй түрэһөөр 68 жэлэй ой

СОФИЯ, июниин 18. (ТАСС). Болгарска арадай вождь ба багша, гайхамшагта революционер ба тэмсэлшэ, уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн Георгий Димитровэй түрэһөөр 68 жэлэй ой июниин 18-да гүйсэбэ.

Болгари хадаа өөрынгөө эрхим ба үнэн хүбүүнэй дурасхаалые нангинаар хадагална. Перни город Димитров город болгогдон нэрлэгдээ. Марица мүрэнэй эрье дээрэ баригдажа байгаа промышленна шэнэ город Димитровград гэжэ нэрлэгдээ. Болгарска залуушуулай ниитын организаци хадаа «Арадай залуушуулай димитровскэ союз» гэжэ нэрэтэй юм.

София, Сталин, Русе ба Болгариин бусад олон городууд ба тосхонуудта эрхим гоё улицанууд гү, али талмайнууд, предприятинууд, һургуулинууд Георгий Димитровэй нэрээр нэрлэгдэнхэй.

Софиядэ Георгий Димитровэй музей байгуулагдажа байна.

Физическэ культурын дээдэ училищидэ Георгий Димитровэй нэрые олгохо тушаа баярай заседани мүнөөдэр Софийско арадай театрта болобо.

Вьетнамдахи дайнай ябуулганууд

ШАНХАЙ, июниин 17. (ТАСС). Вьетнамска информационно агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Нам-Динь городто (Ханой городһоо урагшаа 50 мильдэ) вьетнамска партизанууд майн 15-да французска 50 солдадуудые үгы хэбэ.

Майн 16-һаа 25 хүрэтэр Вьетнамай демократическа республикын сэрэгүүд Нан-Хау ба Ми-Лок гэжэ газарнуудта французска сэрэгэй постнуудые усадхаба.

Харгы заһабарилгын воскресник

Һаяхан Яруунын центр—Сосново-Озерскын ажалшад воскресник эмхидхэжэ, харгы заһабарилгада олооро гараба.

Воскреснигтэ хабаадалсаһан 170 гаран хүн нэгэ үдэр соо 487 погонно метр канава шэнээр малтаһан, 450 погонно метр канава сэбэрлэһэн ба бусад хүдэлмэринүүдые дүүргэһэн байна.

Аймагай ветеринарна лечебницын, метеостанциин, һургуулиин коллективүүд илангаяа һайнаар хүдэлмэрилөө.

Т. Сараева.

* * *

Хэжэнгэ. Чесанын сомоной Советэй түрүүлэгшэ нүхэр Гавриловагай эдэбхеэр харгы заһабарилгын воскресник һаяхан эмхидхэгдэбэ. Воскреснигтэ хабаадагшад 80 квадратна метр газар малтажа, «Улаан таряашан» колхоздо ехэхэн туһаламжа үзүүлһэн байна.

Д. Имеев.

Германска демократическа республикада эб найрамдалай түлөө хүдэлөөн

БЕРЛИН, июниин 16. (ТАСС). Германска демократическа республикын хүн зон атомна зэбсэг хорихо тухай эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэдэлхэйн Конгрессэй Саг үргэлжын комитедэй Стокгольмско уряада олоороо гар табижа байна. Эб найрамдалай түлөө тэмсэлшэдэй немецкэ комитет болбол политическэ партинууд болон демократическа ниитын организацинуудтай хамтаран Германска демократическа республикын бүхы городууд ба тосхонуудта Стокгольмско уряада гар табиха кампани үнгэргэбэ. Олон тоото районууд ба общинануудта гар табилга түргөөр дүүргэгдээ.

Пионерскэ лагерь нээгдэхэнь

Бичурын аймагай Шэбэртэ гэжэ гоё һайхан газарта һаяар пионерскэ лагерь нээгдэхэнь. Энэ лагерьта хүдэлмэришэдэй ба албахаагшадай 90 гаран хүүгэд амарха.

Мүн Бичура тосхондо 60 һууритай хүүгэдэй талмай нээгдэхэнь.

Ф. Степанов.

Харюусалгатай редактор **Д. Д. ЛУБСАНОВ.**

МҮНӨӨДЭР УЛАН-УДЭДЭ

Гүрэнэй Бурят-Монголой оперо ба баледэй театрта—«Баядера».

«Прогресс» кинотеатрта—«Туйлдаа хүрэһэн хүнүүдэй заговор».

«Эрдэм» кинотеатрта—«Мишка аристократ».

Эдир туристнуудта маршрут

Сэлэнгын аймагаар аяншалга

Бидэ мүнөө иимэ маршрудаар аяншалга хэе: Улан-Удэ—Ново-Селенгинск (пароходоор), Ново-Селенгинск—Галуута-Нуурай станци. Шахта—Сталинай нэрэмжэтэ колхоз — Улан-Удэ (автобусаар ба поездоор).

«Валерий Чкалов» гэжэ пароход Улан-Удэһээ понедельник ба четверг бүриин үдэрэй нэгэ часта гаража ошодог. Сэлэнгэ мүрэн дээгүүр пароходоор ябажа, тэрэнэй эрьенүүдые ба оршон тойрон байгаа юумэнүүдые харахада ехэ һонин, аятай байдаг. Олон һонин юумэ харахат.

Бидэ пароход дээрэ гарабабди. Улан-Удын пристань харая. Тэрэ яагаа ехээр ургаа гээшэб! Советскэ засагай тогтохоһоо урда эндэ нэгэ хэдэхэн сарайнууд байгша һэн.

Сэлэнгэ мүрэн дээгүүр хэдыдэ пароходууд ябадаг болооб? Ородууд анха түрүүн эндэ 1660 ондо ерээ һэн. Тиихэдэ томо модон онгосонуудаар ябадаг байгаа. Сэлэнгэ дээрэ анха түрүүшын пароходууд 1869 ондо бии болоһон байгаа. Тэдэнэр купецүүдтэ хамаатай һэн. Эндэ пароход баридаг завод үгы байгаа, тиимэһээ тэдэниие хилын саанаһаа асардаг һэн. Харин мүнөө бидэ пароходуудые өөһэдөө бүтээнэмди.

Тиин байтарнай пароход хуугайлба. Нэгэ... хоёр... гурба... Гэшхүүр дугы абташаба, тиимсээр пароход эрьеһээ холодожо, Сэлэнгэ дээрэ гараба.

Гоё һайхан үзэгдэл урдамнай нээгдэнэ. Ехэ город булта шахуу харагдана. Революциин урда тээ бүхы город хадануудай боорёор, Үдэ голой адагаар, тиигээд Удын урда талада байгаа юм. Советскэ засагай үедэ тэрэнэй талмай таба дахин үргэдөө. Олон фабрика заводууд, гоё һайхан гэрнүүд баригданхай, ехэ ехэ улицануудынь асфальтатай, модод таригданхай.

Тиин пароходнай улам саашаа ошохо, городнай бага болоһоор харaa далда орохо. Сэлэнгэ мүрэн мүнгэлиг лентэ шэнгеэр хадануудай хоорондуур хотирон ошоно. Хоёр талаарнь ойнуудаар хушаатай үндэр хада хабсагайнууд харагдана. Олтирогууд олон, тэдээн дээрэ үдхэн шэрэнгинүүд харагдана.

Үглөөнэй табан час... бодожо, нюур гараа угааха саг болоо. Пароход хуугайлба. Ново-Селенгинскдэ хүрэбэбди. Пароход эндэ хоёр час соо зогсохо юм. Түрүүшээр хуушан Селенгинсктэй танилсая. Тэрэнь мүрэнэй нүгөө эрьедэ юм. Пристаньһаа онгосонуудые абаад, саада тээнь гарая. Онгосоор ябажа, олтирог дээрэ гарабабди. Урдань энэ олтирог бэшэ, харин эрье байгаа, мүнөө шэнэ бии болоһон һалаагаар саанаһаа таһалаатай. Энэ олтирог дээгүүр ябажа харая, тиихэдээ гэрнүүдэй һууринуудые обёорхобди. Эндэ хуушан Селенгинск байһан юм. Энэ газарынь таарамжагүй, ходо уһанда абтажа, элһээр хушагдадаг байба. Тиимэһээ 1840 ондо городоо нүгөө, үндэр эрьедэнь нүүлгээд, Ново-Селенгинск гэжэ нэрлээ һэн. Хуушан Селенгинскые 1666 ондо воеводо Толбузин гэгшэ байгуулаа юм. Анхандаа тэрэ бишыхан модон хэрэм (острог) байгаа, тэрээнии 200—300 хасагууд хамгаалжа байба. Энэ хэрэмдэнь монголнууд ходо добтолдог һэн, тиимэ добтолгонуудай нэгэниинь 1688 ондо болоһон байна. Тэрэ добтолгые Нэгэдэхи Петрын Хитадта эльгээһэн посол Головин 2000 хүнтэй отрядтай ерэжэ даралсаһан байха юм.

Хуушан Селенгинскдэ гарнизон, казарманууд бии байгаа. Тэрэ һүмын хажууда хонхосог байна, эндэ офицернүүдэй клуб, тээ дээрэ казарманууд байһан юм. Саашань шэртэжэ харахадаа, офицернүүдэй могилануудые обёорхот. Тэдэнэй дунда В. В. Якобиин (1693—1769) могила байха, тэрэ хадаа Селенгинскэ воеводо, генерал-майор, олон орденуудай кавалер байһан юм.

1796 ондо Селенгинскэ гарнизониие селенгинскэ 41-дэхи пехотно полк болгон эмхидхээ һэн. Энэ полк 1812 ондо Наполеонтой хэгдэһэн дайнда хабаадаа, мүн 1828—29 онуудта Турецкэ кампанида, тиигээд 1854—55 онуудта Севастополиие хамгаалгада хабаадалсаа. Эдэнэйнгээ түлөө тус полк олон шагналда хүртэһэн байха юм.

Героическа Селенгинскэ полкын нэгэ тугынь Москвада Советскэ Армиин музейдэ, нүгөө георгиевско тугынь Москва городто, түүхын музейдэ байдаг.

Урдань Селенгинск каторгын ба сүлэлгын газар байгаа. Эндэ декабристнууд, хүдэлмэришэнэй түрүүшын кружогуудай гэшүүд, большевигүүд сүлэгдэһэн юм. Ново-Селенгинскын хойно декабристнуудай могиланууд байдаг. Политическэ сүлэгдэгшэд хаана һуудаг, ямар ажал эрхилдэг байгаа һэм гэжэ үбгэд хүгшэдһөө асуугаа һаатнай, хөөрэжэ үгэхэ байха.

Революциин урда тээ Ново-Селенгинск уезднэ город байжа, тэндэ 1000 шахуу хүн зон һуудаг байгаа.

Советскэ засагай үедэ Ново-Селенгинск аймачна центр болонхой. Сэлэнгын аймагта олон промышленна предприятинууд баригдаа, хүдөө ажахынь үндэһөөрөө хубилаа, томо колхозууд байгуулагданхай. Хаа хаанагүй һургуулинууд, клубууд олоор баригданхай. Колхозуудта электростанцинууд байгуулагдажа байна. Сагай байгаа һаа, Селендумска авторемонтно завод үзэжэ болохо. Тэндэһээ поездоор Галуута-Нуур гэжэ станци хүрэтэр ошоходо болоно. Эндэ таанар хуушанай дасангай хоёр һүмэ харахат. Тус дасанда урдань 1000 лама ажалшадай хүзүүн дээрэ амидаржа байгаа. Дасангай энэ һүмэнүүд мүнөө архитектурна памятник болгогдонхой. Галуута-Нуур гэжэ станцида мүнөө хэдэн дабхар олон шэнэ гэрнүүд баригдаа, элдэб мастерскойнууд бии.

Эндэһээ поездоор Галуута-Нуурай хойто захада ошожо болоно. Тэндэ шахтернуудай һуурин байдаг. Шахтернууд эндэһээ шулуун нүүрһэ гаргадаг, тэрэ нүүрһэниинь городто абаашагдажа, хэрэглэгдэдэг. Шахтын хүдэлмэритэй танилсажа, шулуун нүүрһэнэй дээжые суглуулжа абахада болоно.

Мүн түмэр харгыгаар Сталинай, Тельманэй нэрэмжэтэ колхозуудта ошожо болоно. Эдэ томо колхозуудай ажахытай, культурна эмхи зургаануудайнь хүдэлмэритэй танилсахат. Жэшээнь, Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой музейдэ ошоо һаа, таанар ехэ һонин юумэнүүдые үзэхэт, олон юумэ ойлгожо абахат. Эндэһээ Улан-Удэдээ бусажа ерэхэбди.

Бидэ иигэжэ Сэлэнгын аймагай һонинуудтай тобшохоноор танилсабабди. Олон бусад юумэнүүдые үзэжэ болохо юм.

Өөһэдынгөө үзэһэн хараһан тухай статьянуудые бэшээд, һургуулиингаа журналда толилогты, суглуулһан зүйлнүүдээ һургуулиингаа музейдэ табигты.

С. Костарев.

РЕДАКЦИИН АДРЕС: Улан-Удэ ул. Ленина 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ Унэн). ТЕЛЕФОНУУД: отв. редактора—23; АТС—1.80, зам. отв. редактора—7-85; отв. секретаря 3.23; отделов партийной и комсомольской жизни культуры и быта—4.52; пропаганды и агитации—7.85; сельского хозяйства промышленности и транспорта—6-84; переводов—3.23; писем грудящихся и информации—6.84 (2 зв.); об'явлений 2.64 (2 зв.); Для междугородных переговоров—16.

Н—02324. Типография Управления полиграфии, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.000.